

Právní věta:

Podání, Datové schránky, Doručování, Elektronický podpis, Návrh na zahájení řízení, Právní úkony, Řízení před soudem, Trestní řízení, Účastníci řízení § 41 odst. 1, § 42 odst. 1 o. s. ř., § 59 odst. 1 tr. ř., § 14 z. ř. s., § 2 písm. e) zák. č. 499/2004 Sb., § 2 písm. a), b), d) zák. č. 227/2000 Sb., čl. 3 bod 10., 12., 35., čl. 26 nařízení č. 910/2014, § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech I. V občanském soudním řízení lze učinit podání mimo jiné i písemně, tj. v listinné podobě, v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem (§ 42 odst. 1 o. s. ř.). Podáním učiněným v elektronické podobě se rozumí dokument ve formě datové zprávy, v němž účastník v občanském soudním řízení projevil vůli směřující k uplatnění procesních práv, ke splnění procesních povinností nebo k jiným procesním následkům, jež jsou spojeny s tímto projevem vůle, popřípadě část takového dokumentu, v níž je obsažen účastníkuv projev vůle. Totéž obdobně platí v trestním řízení pro podání stran nebo jiných subjektů, které mají obdobné postavení jako strany (§ 59 odst. 1 tr. ř.). Elektronický nosič (tzv. obálka nebo kontejner) doprovázející takový dokument je součástí podání v uvedeném smyslu, ledaže by z obsahu projevené vůle účastníka (strany či jiné osoby) vyplývalo něco jiného. Datové schránky, Doručování, Elektronický podpis, Jednání právnických osob, Jednání soudu, Jednání za právnickou osobu, Návrh na zahájení řízení, Podání, Poštovní služby, Právní úkony, Právnická osoba, Řízení před soudem, Vady podání, Výklad projevu vůle, Trestní řízení, Účastníci řízení § 42 odst. 2, 3, 4, § 43 o. s. ř., § 8 odst. 1 až 4, § 18 odst. 1, 2, § 25 odst. 1 písm. h) zákona o elektronických úkonech, § 59 odst. 1 tr. ř., § 6 odst. 1, 2, § 9 odst. 2 zák. č. 297/2016 Sb., § 2 písm. a), b), c), § 11 odst. 1, 3, 4 zák. č. 227/2000 Sb., čl. 3 bod 10., 12., 25., 27., čl. 26, čl. 36 nařízení č. 910/2014 II. Byl-li z datové schránky toho, kdo činí úkon, nebo jeho právního zástupce odeslán do datové schránky soudu elektronický dokument, který obsahuje podání ve věci samé, považuje se za řádně podepsaný úkon ve smyslu § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, i když takové podání neobsahuje uznávaný elektronický podpis. Proto již není třeba vyžadovat doplnění takto učiněného podání předložením jeho originálu v listinné formě podle § 42 odst. 2 o. s. ř. (viz § 42 odst. 3 o. s. ř.). Nepovažuje-li se z určitých důvodů elektronický dokument v podobě datové zprávy za podepsaný úkon ve smyslu § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů (např. byl-li odeslán z cizí datové schránky), musí být – z hlediska požadavků ustanovení § 42 odst. 3 o. s. ř. a § 59 odst. 1 tr. ř. – opatřen uznávaným elektronickým podpisem (§ 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb., dříve § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb., ve znění účinném do 18. 9. 2016) jednající fyzické osoby elektronický dokument v podobě datové zprávy obsahující podání. Elektronický podpis, Datové schránky, Doručování, Jednání právnických osob, Jednání soudu, Jednání za právnickou osobu, Podání,

Řízení před soudem, Výklad projevu vůle § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb., § 2 písm. a), § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb., § 18 odst. 1, 2 zákona o elektronických úkonech, čl. 3 bod 10. nařízení č. 910/2014 III. Bylo-li podání v elektronické podobě opatřeno uznávaným elektronickým podpisem ve smyslu § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb. (dříve podle § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb., ve znění účinném do 18. 9. 2016), nepoužije se tzv. fikce podpisu podle § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, i když bylo učiněno prostřednictvím datové schránky. Datové schránky, Doručování, Elektronický podpis, Jednání právnických osob, Jednání soudu, Jednání za právnickou osobu, Podání, Právnická osoba, Řízení před soudem, Výklad projevu vůle, Trestní řízení, Účastníci řízení § 1 písm. a), § 8 odst. 1 až 4, odst. 6 písm. a), § 18 odst. 1, 2 zákona o elektronických úkonech, § 21 odst. 1, 2, 3, § 21a odst. 2, 3, § 21b odst. 1 o. s. ř., § 12 odst. 6 tr. ř. IV. Procesní úkon, učiněný prostřednictvím datové schránky za podmínek uvedených v § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, osobou tam označenou, má stejné účinky jako procesní úkon učiněný písemně a podepsaný osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka. Je-li osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka, právnická osoba, má takový procesní úkon učiněný prostřednictvím datové schránky stejné účinky jako procesní úkon, který za právnickou osobu písemně učiní a podepíše osoba oprávněná jednat za právnickou osobu podle příslušného procesního předpisu. Doručování, Datové schránky, Fyzická osoba, Jednání soudu, Jednání za právnickou osobu, Lhůty, Počítání lhůt, Právnická osoba, Řízení před soudem, Trestní řízení, Rozhodnutí, Účastníci řízení § 8 odst. 1 až 4, odst. 6 písm. b), odst. 7, 8, § 11, § 17 odst. 3, 4 zákona o elektronických úkonech, § 40b odst. 2, § 45 odst. 2, 3, § 49, § 50, § 57 odst. 1, 2 o. s. ř., § 60 odst. 1, 2, 3, § 62 odst. 1, § 63 odst. 1, § 64 odst. 1, 5, 6 tr. ř., § 5, § 8 zák. č. 297/2016 Sb. V. Soud doručuje do datové schránky adresáta písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných svých úkonů a další písemnosti, o nichž to stanoví zákon, jen nedošlo-li k jejich doručení při jednání (jiném soudním roku) nebo při úkonu trestního řízení a umožňuje-li to povaha doručované písemnosti. Předpokladem je, že adresát má zpřístupněnou svou datovou schránku, že adresát má fyzickou osobu oprávněnou nebo pověřenou k přístupu do své datové schránky a že nedošlo (ani zpětně) ke znepřístupnění datové schránky. Prokáže-li adresát, který je právnickou osobou, že v době doručování písemnosti neměl osobu oprávněnou nebo pověřenou k přístupu do své datové schránky a že tento stav nezavinil, nenastanou účinky doručení. Soud doručuje písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných svých úkonů a další písemnosti do datové schránky, jen jestliže zjistí, že adresát má zřízenou datovou schránku neumožňující-li poznatky o osobě adresáta soudu takové zjištění, soud přistoupí k jinému způsobu doručení. To platí obdobně pro doručování

písemností v trestním řízení. Má-li fyzická osoba zřízeno více datových schránek (např. datovou schránku fyzické osoby a datovou schránku podnikající fyzické osoby, nebo advokát datovou schránku podnikající fyzické osoby – advokáta, ale též insolvenčního správce nebo daňového poradce), je třeba jí doručovat písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných úkonů a další písemnosti do té datové schránky, která odpovídá povaze doručované písemnosti. Účinky doručení písemnosti však nastanou i jejím doručením do jiné („nepříslušné“) datové schránky téže fyzické osoby za podmínek § 17 odst. 3 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Lhůta uvedená v § 17 odst. 4 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je lhůtou procesní, jejíž běh se při doručování písemností v občanském soudním řízení počítá podle § 57 odst. 1 a 2 o. s. ř. a při doručování písemností v trestním řízení podle § 60 odst. 1, 2 a 3 tr. ř.

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	01/05/2017
Spisová značka:	Plsn 1/2015
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2017:PLSN.1.2015.1
Typ rozhodnutí:	STANOVISKO
Heslo:	Datové schránky Doručování Elektronický podpis Fyzická osoba Jednání soudu Jednání za právnickou osobu Lhůty Náhrada nákladů poškozeného Náhrada nákladů zmocněnci Počítání lhůt Podání Právnická osoba Rozhodnutí Řízení před soudem Trestní řízení Jednání právnických osob Návrh na zahájení řízení Poštovní služby Právní úkony Účastníci řízení Vady podání Výklad projevu vůle
Dotčené předpisy:	§ 41 odst. 1 o. s. ř. § 42 odst. 1 o. s. ř. § 59 odst. 1 tr. ř. § 14 předpisu č. 292/2013Sb. § 2 písm. e) předpisu č. 499/2004Sb. § 2 písm. a) předpisu č. 227/2000Sb. § 2 písm. b) předpisu č. 227/2000Sb. § 2 písm. d) předpisu č. 227/2000Sb. čl. 3 bod 10. Nařízení (EU) č. 910/2014

čl. 3 bod 12. Nařízení (EU) č. 910/2014
čl. 3 bod 35. Nařízení (EU) č. 910/2014
čl. 26 Nařízení (EU) č. 910/2014
§ 18 odst. 2 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 42 odst. 2 o. s. ř.
§ 42 odst. 3 o. s. ř.
§ 42 odst. 4 o. s. ř.
§ 43 o. s. ř.
§ 8 odst. 1 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 8 odst. 2 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 8 odst. 3 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 8 odst. 4 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 18 odst. 1 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 25 odst. 1 písm. h) předpisu č. 300/2008Sb.
§ 6 odst. 1 předpisu č. 297/2016Sb.
§ 6 odst. 2 předpisu č. 297/2016Sb.
§ 9 odst. 2 předpisu č. 297/2016Sb.
§ 11 odst. 1 předpisu č. 227/2000Sb.
§ 11 odst. 3 předpisu č. 227/2000Sb.
§ 11 odst. 4 předpisu č. 227/2000Sb.
čl. 3 bod 25. Nařízení (EU) č. 910/2014
čl. 3 bod 27. Nařízení (EU) č. 910/2014
čl. 36 Nařízení (EU) č. 910/2014
§ 1 písm. a) předpisu č. 300/2008Sb.
§ 8 odst. 6 písm. a) předpisu č. 300/2008Sb.
§ 21 odst. 1 o. s. ř.
§ 21 odst. 2 o. s. ř.
§ 21 odst. 3 o. s. ř.
§ 21a odst. 2 o. s. ř.
§ 21a odst. 3 o. s. ř.
§ 21b odst. 1 o. s. ř.
§ 12 odst. 6 tr. ř.
§ 8 odst. 6 písm. b) předpisu č. 300/2008Sb.
§ 8 odst. 7 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 8 odst. 8 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 11 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 17 odst. 3 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 17 odst. 4 předpisu č. 300/2008Sb.
§ 40b odst. 2 o. s. ř.
§ 45 odst. 2 o. s. ř.
§ 45 odst. 3 o. s. ř.
§ 49 o. s. ř.
§ 50 o. s. ř.
§ 57 odst. 1 o. s. ř.
§ 57 odst. 2 o. s. ř.
§ 60 odst. 1 tr. ř.
§ 60 odst. 2 tr. ř.
§ 60 odst. 3 o. s. ř.
§ 62 odst. 1 tr. ř.
§ 63 odst. 1 tr. ř.
§ 64 odst. 1 tr. ř.
§ 64 odst. 5 tr. ř.

§ 64 odst. 6 tr. ř.
§ 5 předpisu č. 297/2016Sb.
§ 8 předpisu č. 297/2016Sb.
§ 2 písm. c) předpisu č. 227/2000Sb.

Kategorie rozhodnutí: A
Publikováno ve sbírce pod číslem: 1 / 2017

1. Předseda občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu zjistil nejednotnou praxi soudů v otázce podání činěných v elektronické podobě a doručování elektronicky vyhotovených písemností soudem, prováděnému prostřednictvím veřejné datové sítě. Učinil tak na podkladě některých rozhodnutí soudů nižších stupňů shromážděných pod sp. zn. Cpjn 203/2014 a poté inicioval zpracování návrhu stanoviska občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu k uvedené otázce. Protože jde o problematiku, která se týká i trestního kolegia Nejvyššího soudu, neboť i orgány činné v trestním řízení doručují písemnosti především do datové schránky (§ 62 odst. 1 věta první tr. ř.) a při doručování v trestním řízení se zčásti použijí přiměřeně též předpisy platné pro doručování v občanském soudním řízení (§ 63 odst. 1 tr. ř.), dne 19. 8. 2015 předseda Nejvyššího soudu podle § 21 odst. 2 zák. č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o soudech a soudcích“), a čl. 25 odst. 1 písm. g) jednacího řádu Nejvyššího soudu navrhl, aby stanovisko k výše vymezené otázce zaujalo plénum Nejvyššího soudu v zájmu jednotného rozhodování soudů ve smyslu § 14 odst. 3 zákona o soudech a soudcích.

2. Před rozhodnutím pléna Nejvyššího soudu zaslal jeho předseda návrhy stanoviska k vyjádření soudům nižších stupňů, Nejvyššímu správnímu soudu, Nejvyššímu státnímu zastupitelství, právníkům fakultám univerzit, Ministerstvu spravedlnosti, Ministerstvu vnitra a některým dalším dotčeným orgánům a institucím.

3. Po projednání předložených sporných otázek na zasedáních pléna Nejvyššího soudu konaných dne 24. 2. 2016, dne 22. 6. 2016 a dne 5. 1. 2017 a s přihlédnutím ke všem došlým vyjádřením připomínkových míst plénum Nejvyššího soudu zaujalo podle § 14 odst. 3 zákona o soudech a soudcích a podle čl. 17 písm. a) a čl. 32 jednacího řádu Nejvyššího soudu stanovisko k vymezeným otázkám vyjádřené ve výše uvedených právních větách. Přitom vycházelo již z právní úpravy provedené s účinností od 19. 9. 2016 zák. č. 297/2016 Sb., o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce (dále jen „zák. č. 297/2016 Sb.“), a zák. č. 298/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce. Dále bylo vzato v úvahu i nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) ze dne 23. 7. 2014, č. 910/2014, o elektronické identifikaci a službách vytvářejících důvěru pro elektronické transakce na vnitřním trhu a o zrušení směrnice č. 1999/93/ES (dále jen „nařízení č. 910/2014“). V nezbytném rozsahu je však zohledněn a zmíněn též dřívější právní stav vycházející ze zák. č. 227/2000 Sb., o elektronickém podpisu, ve znění pozdějších předpisů, platného do 18. 9. 2016 (dále jen „zák. č. 227/2000 Sb.“).

I.

4. Procesním úkonem účastníka (toho, kdo úkon učinil) se rozumí jeho projev vůle adresovaný soudu, který směřuje k uplatnění procesních práv, ke splnění procesních povinností nebo k jiným procesním následkům, jež jsou spojeny s takovým projevem vůle. Procesní úkon lze učinit – jak

vyplývá z jeho povahy – pouze konáním a jen výslovně; opomenutí má v občanském soudním řízení procesněprávní následky jen tehdy, stanoví-li to zákon.

5. V občanském soudním řízení jsou procesní úkony založeny na zásadě bezformálnosti. Účastníci mohou provádět své procesní úkony, jak se uvádí v ustanovení § 41 odst. 1 o. s. ř., jakoukoliv formou, pokud zákon pro některé úkony nepředepisuje určitou formu; mohou tak tedy činit písemně, elektronicky, ústně nebo jakoukoliv jinou formou, z níž může adresát účastníkovy projevu vůle (soud) poznat jeho obsah. Libovolná forma se neuplatní pouze u těch procesních úkonů, pro něž zákon předepisuje určitou (stanovenou) formu.

6. Podání představuje v občanském soudním řízení procesní úkon, který činí účastník a adresuje ho soudu v době, kdy není v přímém styku se soudem v rámci jednání, přípravného jednání nebo jiného soudního roku. Za podání se pokládá každý projev vůle účastníka adresovaný soudu, ledaže by bylo z jeho obsahu nepochybné, že nesměruje k uplatnění procesních práv, ke splnění procesních povinností a ani k jiným procesním následkům, jež jsou spojeny s takovým projevem vůle. Podání patří k procesním úkonům, které nelze učinit jakoukoliv (libovolnou) formou. V ustanoveních § 42 o. s. ř. a § 14 z. ř. s. se předepisují formy způsobilé k provedení podání; vyplývá z nich, že podání je možno učinit písemně v určitých podobách a že v případech vyjmenovaných v ustanovení § 14 z. ř. s. lze podání učinit také (do protokolu) ústně. Podle § 42 odst. 1 o. s. ř. platí, že podání lze učinit písemně a že písemné podání se činí v listinné podobě, v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem. Ostatní formy zákon u podání sice neumožňuje (nepředepisuje), ale také ani nezakazuje; přijme-li soud podání učiněné v jiné formě, má to stejné právní následky, jaké se spojují s podáním účastníka provedeným v předepsané formě, nestanoví-li zákon jinak. Judikatura soudů již dříve např. výslovně připustila, že podání obsahující omluvu neúčasti u jednání nebo jiného soudního roku lze provést i telefonicky (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 1. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2068/98, uveřejněné pod č. 10/2001 Sb. rozh. obč., které je – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže – dostupné na internetových stránkách Nejvyššího soudu www.nsoud.cz).


7. Obdobnou povahu má podání v trestním řízení, kde ho činí strany nebo jiné osoby k uplatnění svých procesních práv nebo k vyvolání určitých procesních následků. Podání v trestním řízení lze učinit jen ve formě stanovené zákonem; z ustanovení § 59 odst. 1 tr. ř. vyplývá, že podání se činí písemně, ústně do protokolu, v elektronické podobě, telegraficky, telefaxem nebo dálkopisem. Není zde přípustné pouze telefonické podání.

8. U písemného podání, které se činí v elektronické podobě v občanském soudním řízení a v trestním řízení, však nejsou některé technické otázky spojené s jeho podáním (předáním, dodáním) posuzovány jednotně.

9. V elektronické podobě lze učinit podání pouze prostřednictvím veřejné datové sítě; i když to výslovně uvádí jen ustanovení § 42 odst. 1 o. s. ř. ohledně podání činěných v občanském soudním řízení, z povahy věci vyplývá, že stejný závěr se uplatní také v trestním řízení. Jiný způsob elektronického podání je sice technicky možný (např. na nosičích typu CD, DVD, USB flash disk), ale soudy nemají povinnost přijímat takové podání. Veřejnou datovou sítí je například celosvětová síť internet, kterou lze využívat k odesílání a přijímání elektronické pošty nebo v níž lze využít webové rozhraní elektronické podatelny (ePodatelny), jakož i informační systém datových schránek (dále též jen „ISDS“). Vyplývá z toho, že jednotlivé technické nosiče dat (CD, DVD, USB flash disky, diskety apod.) nejsou způsobilé k činění podání v elektronické podobě ani u soudu v občanském soudním řízení (viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 2. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3145/2011), ani v trestním řízení. Podání v elektronické podobě nelze učinit v jakémkoliv datovém formátu; přípustné jsou dokumenty v digitální podobě datového formátu PDF, PDF/A, DOC, DOCX, XLS, XLSX, ZFO, TXT a RTF a podání v elektronické podobě může

být obsaženo také v těle datové zprávy (viz instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 17. 4. 2013, č. j. 133/2012-OD-ST, kterou se upravuje jednotný postup podatelny při příjmu a ověřování datových zpráv a dokumentů v nich obsažených). I když ISDS je schopen přenášet všechny datové formáty uvedené v příloze č. 3 vyhlášky č. 194/2009 Sb., o stanovení podrobností užívání a provozování informačního systému datových schránek, ve znění pozdějších předpisů, soudy jsou povinny přijímat elektronická podání jen ve formátu PDF a v dalších formátech uvedených v instrukci Ministerstva spravedlnosti ze dne 17. 4. 2013, č. j. 133/2012-OD-ST. Všechna podání v elektronické podobě mají stanovenou maximální přípustnou velikost, danou (nepřímo) velikostí datové zprávy, kterou přenáší použitá veřejná datová síť. V případě, že do dokumentu, který představuje obálku, byl vložen jiný dokument (u „hybridní“ datové zprávy), je stanoveno, že se všechny dokumenty posuzují pro účely zjištění splnění technických parametrů, platnosti elektronického podpisu, elektronické pečeti (dříve elektronické značky) a elektronického časového razítka (dříve časového razítka) samostatně.

10. Právní předpisy upravující technické standardy elektronického podepisování, elektronických úkonů a spisové služby používají ve vztahu k písemnostem – jak je zřejmé i z výše uvedeného – jinou (a mnohdy nejednotnou) terminologii, než jakou mají právní předpisy upravující občanské soudní řízení a trestní řízení; pracují zejména s pojmy „dokument“, „elektronický dokument“ a „datová zpráva“ nebo s kombinací těchto pojmů.

11. Pod pojmem  „dokument“ lze rozumět každou písemnou, obrazovou, zvukovou nebo jinou zaznamenanou informací, ať již v podobě analogové či digitální, která byla vytvořena původcem nebo byla původci doručena [viz § 2 písm. e) zák. č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů]. Za „datovou zprávu“ se považovala elektronická data, která lze přenášet prostředky pro elektronickou komunikaci a uchovávat na technických nosičích dat, používaných při zpracování a přenosu dat elektronickou formou, jakož i data uložená na technických nosičích ve formě datového souboru [§ 2 písm. d) zák. č. 227/2000 Sb.]. „Elektronickým dokumentem“ se rozumí jakýkoli obsah uchovávaný v elektronické podobě, zejména jako text nebo zvuková, vizuální nebo audiovizuální nahrávka (čl. 3 bod 35. nařízení č. 910/2014). Za elektronický dokument je třeba pokládat také písemnost, která byla původně vyhotovena v listinné podobě (a vlastnoručně podepsána) a posléze byla „naskenována“, a tímto způsobem pořízený elektronický obraz listiny byl odeslán prostřednictvím veřejné datové sítě adresátu (soudu). Nejde však o písemnost v listinné podobě, ale o „kopii“ takové listiny.

12. Vzhledem k tomu, že elektronické dokumenty mají podobu datové zprávy, popřípadě že dokumenty jsou obsaženy v datové zprávě, lze na „datovou zprávu“ pohlížet buď jen jako na elektronický dokument mající podobu datové zprávy, nebo také (v širším slova smyslu) též jako na elektronický nosič, tj. na obálku či kontejner, v nichž je obsažen samotný elektronický dokument jako příloha. Mezi „datovou zprávou“ v uvedeném užším a širším slova smyslu je významné rozlišovat (mimo jiné) proto, že v ISDS datovou zprávu použitou jako elektronický nosič označuje svou uznávanou elektronickou pečetí (a dvěma elektronickými časovými razítky) Ministerstvo vnitra (jako správce ISDS) a datovou zprávu použitou jako dokument (v příloze) podepisuje podatel (účastník řízení, strana, jiná osoba), rozhodne-li se dokument podepsat a nevyužít tzv. fikce podpisu podle § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů, ve znění pozdějších předpisů (dále též jen „zákon o elektronických úkonech“), zatímco u elektronické pošty datovou zprávu podepisuje její odesílatel a dokumenty, vkládané do zprávy elektronické pošty (jako „příloha“), může podepsat kdokoli. Datová zpráva v širším slova smyslu je prostředkem elektronické komunikace v rámci veřejné datové sítě (internetu nebo ISDS) a slouží jako elektronický nosič (tj. „obálka“ či „kontejner“; dále též jen „obálka“) elektronických dokumentů vložených (jako její „příloha“) za účelem přepravy od odesílatele k příjemci. V ISDS datová zpráva v širším slova smyslu vyjadřuje standardizovanou elektronickou nadstavbu (obálku) obsahující přílohy (jako samostatné

dokumenty); každá datová zpráva odeslaná v ISDS tedy musí mít alespoň jednu přílohu. U elektronické pošty může datová zpráva v širším slova smyslu obsahovat vlastní sdělení adresátu a samotný dokument může být její součástí, aniž by bylo nutné – jako je tomu v systému ISDS – dokument vždy vkládat do pošty jako „přílohu“ datové zprávy použité jako „obálka“.

13. Podání jakožto procesní úkon v občanském soudním řízení nebo v trestním řízení nelze technicky ztotožňovat s datovou zprávou v širším slova smyslu, protože jde o procesní úkon (úkon trestního řízení) se stanovenými náležitostmi a účinky. Podání může mít i formu elektronického dokumentu (nebo části elektronického dokumentu), v němž účastník projevil vůli směřující k uplatnění procesních práv, ke splnění procesních povinností nebo k jiným procesním následkům, jež jsou spojeny s takovým projevem vůle. Totéž přiměřeně platí pro podání strany nebo jiné osoby v trestním řízení. Obálku elektronického dokumentu obsahujícího podání však lze považovat za jeho součást, ledaže by z obsahu projevu vůle účastníka či jiné osoby činící podání vyplývalo něco jiného.

14. Obálka v uvedeném smyslu tedy není jen „nosičem“ elektronického podání, ale jde o dokument sám o sobě. Součástí obálky pak mohou být další dokumenty, které jsou s ní logicky spojeny. Proto neobstojí analogie s poštovní přepravou listinných zásilek, kde je obálka oddělitelná od obsahu, takže podpis na obálce logicky nepodepisuje její obsah. V ISDS je však datová zpráva tvořena obálkou i všemi dokumenty, které jsou do ní vloženy (přílohami), a autentizace obálky podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech se tudíž vztahuje nejen na obálku, ale i na dokumenty, které jsou v ní vloženy. Opačný názor by totiž prakticky vylučoval i použití uznávaného elektronického podpisu; ten sám o sobě rovněž není součástí elektronického dokumentu, ale jde o samostatný dokument, který je k podepsané písemnosti jen „připojen nebo je s ní logicky spojen“ [viz čl. 3 bod 10. a čl. 26 nařízení č. 910/2014, dříve § 2 písm. b) zák. č. 227/2000 Sb.]. Vztah mezi obálkou datové zprávy a jejími přílohami je tudíž technicky obdobný, jako je vztah mezi podepsaným elektronickým dokumentem a uznávaným (resp. dříve zaručeným) elektronickým podpisem. Kdyby obálka datové zprávy neautentizovala přílohy, muselo by stejně platit, že uznávaný elektronický podpis neautentizuje podepsaný dokument, což by bylo neudržitelné a v rozporu se zákonem i smyslem elektronického podpisu.

15. V informačním systému datových schránek tudíž obálka plní mimo jiné autentizační funkci, tj. informuje adresátu o tom, že zpráva včetně příloh byla odeslána na základě zákonné autentizace uživatele (oprávněné osoby, pověřené osoby nebo prostřednictvím certifikátu) nahrazující podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech vlastnoruční podpis toho, kdo činí podání prostřednictvím datové schránky. Vzhledem k tomu, že obálka je v ISDS přímo logicky spojena se zbytkem datové zprávy, implikuje autentizace obálky též autentizaci zbytku datové zprávy. Tato logická implikace vede za použití argumentu „*a maiori ad minus*“ u podání k zákonným účinkům vlastnoručního podpisu odesílatele pod podáním jako celkem (tj. pod obálkou i jejím obsahem). Je-li část datové zprávy (např. některá z příloh) podepsána jinou osobou, a to jakýmkoli typem podpisu včetně tzv. „jednoduchého“ podpisu ve smyslu čl. 3 bodu 10. nařízení č. 910/2014 [dříve § 2 písm. a) zák. č. 227/2000 Sb.], zákonný účinek (obdobný fikci) vlastnoručního podpisu se vůči této části neuplatní, neboť tato část je podepsána skutečně, tj. elektronicky ve smyslu čl. 3 bodu 10., čl. 3 bodu 12. nebo čl. 26 nařízení č. 910/2014 [dříve podle § 2 písm. a) nebo b) zák. č. 227/2000 Sb.].

16. Podání učiněné v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě se považuje za došlé soudu, jakmile mu bylo doručeno; v ISDS nastává takový následek dodáním podání do datové schránky soudu. K tomu lze pro občanské soudní řízení poukázat na rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 2015, sp. zn. 22 Cdo 3325/2013, uveřejněný pod č. 98/2016 Sb. rozh. obč., podle něhož „podání účastníka učiněné vůči soudu v elektronické podobě prostřednictvím datové schránky je doručeno okamžikem, kdy bylo podání dodáno do datové schránky soudu“. Nejsou-li

však splněny podmínky pro další zpracování elektronického dokumentu (viz zejména § 4 vyhlášky č. 259/2012 Sb., ve znění pozdějších předpisů), nemá podání v něm obsažené žádné procesní účinky a soud k němu nepřihlíží. V trestním řízení pak bylo v tomto směru judikováno usnesením Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2012, sp. zn. 4 Tz 34/2012, které bylo uveřejněno pod č. 51/2013 Sb. rozh. tr., tak, že k zachování zákonné lhůty k podání stížnosti oprávněné osoby proti usnesení policejního orgánu postačí, pokud stížnost podaná proti tomuto usnesení a adresovaná příslušnému policejnímu orgánu byla včas doručena do datové schránky centrálního úložiště zřízeného na krajském ředitelství Policie České republiky, které je nadřízeným orgánem tohoto policejního orgánu, a to bez ohledu na skutečnost, zda a kdy byla následně dodána do datové schránky policejního útvaru, jehož orgán vydal napadené usnesení, nebo jestli mu byla doručena jiným způsobem.

II.

17. Elektronickým podpisem se rozumí data v elektronické podobě, která jsou připojena k jiným datům v elektronické podobě nebo jsou s nimi logicky spojena a která podepisující osoba používá k podepsání [čl. 3 bod 10. nařízení č. 910/2014, dříve § 2 písm. a) zák. č. 227/2000 Sb.]. Uznávaným elektronickým podpisem je zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis nebo kvalifikovaný elektronický podpis (§ 6 odst. 2 zák. č. 297/2016 Sb., dříve § 11 odst. 3 zák. č. 227/2000 Sb.). Zaručeným elektronickým podpisem se rozumí elektronický podpis, který je jednoznačně spojen s podepisující osobou, umožňuje identifikaci podepisující osoby, je vytvořen pomocí dat pro vytváření elektronických podpisů, která podepisující osoba může s vysokou úrovní důvěry použít pod svou výhradní kontrolou, a je k datům, která jsou tímto podpisem podepsána, připojen takovým způsobem, že je možné zjistit jakoukoliv následnou změnu dat [čl. 26 nařízení č. 910/2014, dříve § 2 písm. b) zák. č. 227/2000 Sb.]. Kvalifikovaným elektronickým podpisem se rozumí zaručený elektronický podpis, který je vytvořen kvalifikovaným prostředkem pro vytváření elektronických podpisů a který je založen na kvalifikovaném certifikátu pro elektronické podpisy (čl. 3 bod 12. nařízení č. 910/2014). Elektronickou pečetí se rozumí data v elektronické podobě, která jsou připojena k jiným datům v elektronické podobě nebo jsou s nimi logicky spojena s cílem zaručit jejich původ a integritu [čl. 3 bod 25. nařízení č. 910/2014]. Uznávanou elektronickou pečetí je zaručená elektronická pečeť založená na kvalifikovaném certifikátu pro elektronickou pečeť nebo kvalifikovaná elektronická pečeť (§ 9 odst. 2 zák. č. 297/2016 Sb., dříve uznávaná elektronická značka podle § 11 odst. 4 zák. č. 227/2000 Sb.). Zaručenou elektronickou pečetí se rozumí elektronická pečeť, která je jednoznačně spojena s pečetící osobou, umožňuje identifikaci pečetící osoby, je vytvořena pomocí dat pro vytváření elektronických pečetí, která může pečetící osoba s vysokou úrovní důvěry použít k vytváření elektronické pečeti pod svou kontrolou, a je k datům, ke kterým se vztahuje, připojena takovým způsobem, že je možné zjistit jakoukoliv následnou změnu dat [čl. 36 nařízení č. 910/2014, dříve elektronická značka podle § 2 písm. c) zák. č. 227/2000 Sb.]. Kvalifikovanou elektronickou pečetí se rozumí zaručená elektronická pečeť, která je vytvořena pomocí kvalifikovaného prostředku pro vytváření elektronických pečetí a která je založena na kvalifikovaném certifikátu pro elektronickou pečeť (čl. 3 bod 27. nařízení č. 910/2014). Úkon učiněný osobou uvedenou v ustanoveních § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech, tj. fyzickou osobou nebo podnikající fyzickou osobou, pro niž byla datová schránka zřízena, statutárním orgánem právnické osoby, členem statutárního orgánu právnické osoby nebo vedoucím organizační složky podniku zahraniční právnické osoby zapsané v obchodním rejstříku, pro něž byla datová schránka zřízena, a vedoucím orgánem veřejné moci, pro něhož byla datová schránka zřízena, nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob

(viz § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech). Orgány veřejné moci se zde rozumí státní orgány, územní samosprávné celky a fyzické nebo právnické osoby, pokud těmto fyzickým nebo právnickým osobám byla svěřena působnost v oblasti veřejné správy [viz § 1 písm. a) zákona o elektronických úkonech].

18. Z uvedeného (mimo jiné) vyplývá, že uznávaným elektronickým podpisem podle § 6 odst. 2 zák. č. 297/2016 Sb. (dříve podle § 11 odst. 3 zák. č. 227/2000 Sb.) je jednak zaručený elektronický podpis založený na kvalifikovaném certifikátu pro elektronický podpis, který současně splňuje všechny požadavky uvedené v ustanovení čl. 26 nařízení č. 910/2014 [dříve § 2 písm. b) zák. č. 227/2000 Sb.], zejména umožňuje identifikaci podepisující osoby a je k datům, která jsou tímto podpisem podepsána, připojen takovým způsobem, že je možné zjistit jakoukoliv následnou změnu dat, a jednak kvalifikovaný elektronický podpis, který má právní účinek rovnocenný vlastnoručnímu podpisu (čl. 25 bod 2. nařízení č. 910/2014). Podepsání elektronického dokumentu v podobě datové zprávy uznávaným elektronickým podpisem je jedním z předpokladů pro účinné podání vůči veřejnoprávnímu podepisujícímu nebo jiné osobě v souvislosti s výkonem jejich působnosti (viz § 6 odst. 1 zák. č. 297/2016 Sb., dříve § 11 odst. 1 zák. č. 227/2000 Sb.) a též pro autorizovanou konverzi takového dokumentu do listinné podoby (§ 22 a násl. zákona o elektronických úkonech). V případě konverze listinného dokumentu do dokumentu obsaženého v datové zprávě ovšem její výstup vyžaduje kvalifikovaný elektronický podpis osoby, která provedla konverzi [§ 25 odst. 1 písm. h) zákona o elektronických úkonech]. Elektronický dokument, který byl zaslán prostřednictvím datové schránky odesílatele, nemusí být (při splnění stanovených předpokladů) podepsán uznávaným elektronickým podpisem, neboť se považuje – jak vyplývá z ustanovení § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech – za podepsaný, tj. má z hlediska jeho podpisu stejné právní účinky jako elektronický dokument v podobě datové zprávy podepsaný uznávaným elektronickým podpisem.

19. V ustanovení § 42 odst. 2 o. s. ř. se uvádí, že písemné podání obsahující návrh ve věci samé učiněné telefaxem nebo v elektronické podobě je třeba nejpozději do 3 dnů doplnit předložením jeho originálu, případně písemným podáním shodného znění, že k těmto podáním, pokud nebyla ve stanovené lhůtě doplněna, soud nepřihlíží a že stanoví-li to předseda senátu, je účastník povinen soudu předložit originál (písemné podání shodného znění) i jiných podání učiněných telefaxem. V ustanovení § 42 odst. 3 o. s. ř. je předepsáno, že v případě podání v elektronické podobě podepsaného způsobem, s nímž zvláštní právní předpis spojuje účinky vlastnoručního podpisu, se nevyžaduje doplnění podání předložením jeho originálu podle § 42 odst. 2 o. s. ř. Podle § 42 odst. 4 věty první a druhé o. s. ř. dále platí, že pokud zákon pro podání určitého druhu nevyžaduje další náležitosti, musí být z podání patrné, kterému soudu je určeno, kdo je činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno, a že povinnost podpisu a datování se nevztahuje na podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu. V poznámce pod čarou č. 103 k ustanovení § 42 odst. 3 o. s. ř. se odkazuje – pokud jde o zvláštní předpis upravující účinky vlastnoručního podpisu u podání v elektronické podobě – na ustanovení § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech a § 6 odst. 1 zák. č. 297/2016 Sb. Zvláštním právním předpisem zmíněným v ustanovení § 42 odst. 4 větě druhé o. s. ř. se pak rozumí – jak vyplývá i z poznámky pod čarou č. 58a k citovanému ustanovení – zákon o elektronických úkonech.

20. Z výše uvedených ustanovení lze v první řadě i přes poněkud nepřesnou dikci dovodit, že podání obsahující návrh ve věci samé učiněné v elektronické podobě, které nebylo opatřeno uznávaným elektronickým podpisem podle § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb. (resp. dříve podle § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb.), nebo které se nepovažuje za podepsané ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech, je třeba nejpozději do 3 dnů doplnit podáním shodného znění buď v listinné podobě, anebo v elektronické podobě opatřené uznávaným elektronickým podpisem nebo v elektronické podobě pokládané za podepsané ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech. Dále z nich vyplývá, že tímto způsobem je účastník povinen doplnit též

všechna další podání učiněná v elektronické podobě, která nebyla opatřena uznávaným elektronickým podpisem podle § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb. (dříve podle § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb.), nebo která se nepovažují za podepsaná ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech, stanoví-li to předseda senátu. Podle § 42 odst. 4 věty druhé o. s. ř. pak povinnost podpisu a datování se nevztahuje na podání v elektronické podobě podle zvláštního právního předpisu, jímž je (jak bylo vysvětleno výše pod bodem 19.) zákon o elektronických úkonech.

21. Podle citované zákonné úpravy je tedy třeba především rozlišovat mezi podáními obsahujícími návrh ve věci samé (§ 42 odst. 2 věta první o. s. ř.), tedy podáními, kterými se disponuje řízením (žaloba, její zpětvzetí či změna, odvolání, dovolání apod.), a jinými podáními. Zatímco jiná podání lze učinit v elektronické podobě bez potřeby jejich doplnění, i když nebyla učiněna prostřednictvím ISDS, ani podepsána uznávaným elektronickým podpisem, podání obsahující návrh ve věci samé je třeba doplnit způsobem stanoveným zákonem a ve stanovené lhůtě. Předložením originálu nebo písemného podání shodného znění ve smyslu § 42 odst. 2 věty první o. s. ř. je třeba rozumět jejich doručení buď v listinné podobě podepsané vlastnoručním podpisem (případně i úředně ověřeným, pokud se to vyžaduje), anebo doručení originálu nebo písemného podání shodného znění v elektronické podobě s uznávaným elektronickým podpisem nebo prostřednictvím ISDS. Není-li podání obsahující návrh ve věci samé ve lhůtě 3 dnů doplněno způsobem stanoveným zákonem, pak se k němu podle zákona nepřihlíží, tedy hledí se na ně, jako kdyby vůbec nebylo učiněno, a nezpůsobí proto zamýšlené procesní důsledky. Ke stejným závěrům dospěla i odborná literatura (viz např. DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád I. § 1 až 200za. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 269 a 270), jakož i dosavadní judikatura Nejvyššího soudu, byť se vztahovala k podání telefaxem (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 10. 1997, sp. zn. 2 Cdon 1128/97, uveřejněné pod č. 39/1998 Sb. rozh. obč.). Tytéž účinky k obsahově obdobným ustanovením § 37 odst. 2 s. ř. s. a § 37 odst. 4 spr. ř. dovedl Nejvyšší správní soud (viz rozsudek ze dne 25. 4. 2007, sp. zn. 1 Afs 133/2006, a rozsudek ze dne 23. 9. 2009, sp. zn. 9 As 90/2008, uveřejněný pod č. 2041/2010 Sbírký rozhodnutí Nejvyššího správního soudu; tyto rozsudky – stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího správního soudu zmíněná níže – jsou dostupné na internetových stránkách Nejvyššího správního soudu www.nssoud.cz).

22. Vzhledem k zákonem stanovenému důsledku „nepřihlédnutí“ ve smyslu § 42 odst. 2 věty druhé o. s. ř. nelze uvažovat o výzvě k odstranění vad podání obsahujícího návrh ve věci samé podle § 43 o. s. ř. Kdyby bylo řádné „doplnění“ učiněno po zákonem stanovené lhůtě, k původnímu (včas nedoplněnému) podání by stejně nebylo možné přihlédnout a podmínky, za nichž je možné projednat ono „doplnění“, by (především z hlediska včasnosti) bylo nutno zkoumat jen ve vztahu k onomu „doplnění“, jako by zde původní podání vůbec nebylo (viz již výše pod bodem 21. zmíněné rozhodnutí č. 39/1998 Sb. rozh. obč.).

23. Podle § 59 odst. 1 věty druhé tr. ř. lze v trestním řízení učinit podání mimo jiné i „v elektronické podobě“. Takové podání musí být opatřeno uznávaným elektronickým podpisem ve smyslu § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb. (dříve § 11 odst. 3 zák. č. 227/2000 Sb.), protože podání je zde elektronickým dokumentem, kterým se právně jedná vůči veřejnoprávnímu podepisujícímu nebo jiné osobě v souvislosti s výkonem jejich působnosti. Podle § 59 odst. 3 tr. ř. dále platí, že pokud zákon pro podání určitého druhu nevyžaduje další náležitosti, musí být z podání patrné, kterému orgánu činnému v trestním řízení je určeno, kdo jej činí, které věci se týká a co sleduje, a musí být podepsáno a datováno. Nesplňuje-li tyto požadavky, orgán činný v trestním řízení ho vrátí podateli, je-li znám, k doplnění s příslušným poučením, jak nedostatky odstranit. Současně stanoví lhůtu k jejich odstranění. Není-li podatel znám anebo nejsou-li nedostatky ve stanovené lhůtě odstraněny, k podání se dále nepřihlíží; to neplatí pro trestní oznámení nebo pro jiný podnět, na jehož podkladě lze učinit závěr o podezření ze spáchání trestného činu, nebo pro podání, jehož

obsahem je opravný prostředek, i když neobsahuje všechny uvedené náležitosti. Z opravného prostředku však vždy musí být patrné, které rozhodnutí napadá a kdo jej činí. Trestní řád tedy nestanoví žádné další zvláštní požadavky na podpis podání, a to ani v případě podání učiněného v elektronické podobě, proto se zde užije obecná úprava vyplývající z již zmíněného ustanovení § 6 zák. č. 297/2016 Sb.

24. K tomu bylo v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. 8 Tdo 517/2014, uveřejněném pod č. 8/2015 Sb. rozh. tr., judikováno, že zákonná forma podání ve smyslu § 59 odst. 1 věty druhé tr. ř. je dodržena i v případě, je-li podání učiněno do datové schránky příslušného soudu osobou oprávněnou podle § 8 zákona o elektronických úkonech a měl-li soud podle identifikátoru elektronického podání možnost tyto skutečnosti ověřit. Při takové formě podání se již podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech nevyžaduje elektronický podpis, jak tomu musí být v případě jiného elektronického podání na základě zák. č. 227/2000 Sb. (nyní na základě zák. č. 297/2016 Sb.).

25. Stejný závěr přijal Ústavní soud v nálezu ze dne 19. 1. 2016, sp. zn. II. ÚS 3042/14 (který je – stejně jako další rozhodnutí Ústavního soudu zmíněná níže – dostupný na internetových stránkách Ústavního soudu <http://nalus.usoud.cz>). V něm Ústavní soud potvrdil, že stížnost doručená ve lhůtě do datové schránky soudu se považuje za podepsanou podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech a vyhovuje požadavkům ustanovení § 59 odst. 1 tr. ř., i když nebyla opatřena elektronickým podpisem podle zák. č. 227/2000 Sb. (nyní podle zák. č. 297/2016 Sb.). Zároveň Ústavní soud shledal správným usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 5. 2014, sp. zn. 8 Tdo 517/2014, citované výše pod bodem 24.

26. Ze shora uvedeného dále vyplývá, že uznávaným elektronickým podpisem se opatřuje písemné podání, které bylo učiněno v elektronické podobě. Uznávaným elektronickým podpisem by proto měl být opatřen především ten elektronický dokument, který obsahuje vlastní podání toho, kdo činí písemné podání jako procesní úkon. Písemné podání učiněné elektronicky sice nelze bez dalšího ztotožňovat s datovou zprávou (v širším slova smyslu) dodávanou s využitím prostředků elektronické komunikace, jak bylo uvedeno výše k právní větě č. I. tohoto stanoviska, ale „obálku“ nelze mechanicky oddělovat od „podání“ jako projevu vůle účastníka občanského soudního řízení nebo strany či jiné osoby v trestním řízení. Ostatně i tehdy, zasílá-li se písemné podání v listinné podobě soudu nebo jinému orgánu veřejné moci jako listovní poštovní zásilka (dopis či doporučený dopis), tvoří obálka s vlastním podáním určitý celek. Jen s využitím údajů na obálce lze totiž mnohdy zjistit, kdy bylo podání předáno k poštovní přepravě, a zda tedy byla dodržena zákonná lhůta k provedení určitého procesního úkonu, nebo zda byla zásilka adresována tomu orgánu, u kterého měl být učiněn konkrétní procesní úkon, apod. (viz např. § 240 odst. 1, 2 o. s. ř., § 265e odst. 1, 3 tr. ř.).

27. Písemné podání učiněné v elektronické podobě, které se nepovažuje za podepsané ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech, je pak třeba pokládat za podepsané (opatřené) uznávaným elektronickým podpisem jen tehdy, byl-li k němu připojen uznávaný elektronický podpis v souladu s požadavky ustanovení § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb. (dříve § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb.). Uznávaný elektronický podpis musí být platný v době, kdy podání v elektronické podobě bylo doručeno (došlo) soudu. Okolnost, zda je podání vskutku opatřeno uznávaným elektronickým podpisem a zda jde o platný podpis, soud zkoumá již při přijetí elektronického dokumentu. Není-li připojený elektronický podpis uznávaný nebo není-li ověřeno, že je platný, popřípadě má-li oba takové nedostatky, má to stejné právní následky, jako kdyby podání vůbec nebylo podepsáno uznávaným elektronickým podpisem.

28. Ze shora uvedeného proto vyplývají následující situace a jejich důsledky:

a) žádná část datové zprávy není podepsána elektronickým podpisem žádného typu – v takovém případě se datová zpráva považuje za podanou osobou autentizovanou systémem datových schránek. Jde-li o osobu, pro kterou byla zřízena datová schránka, jde o perfektní podání v elektronické podobě (§ 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech);

b) některá část datové zprávy (typicky např. příloha) je podepsána uznávaným elektronickým podpisem – v takovém případě se tato část datové zprávy považuje za perfektní elektronické podání učiněné tou osobou, která k němu připojila svůj uznávaný elektronický podpis (§ 6 zák. č. 297/2016 Sb.);

c) některá část datové zprávy je podepsána jiným než uznávaným elektronickým podpisem jiné osoby, než pro kterou je datová schránka zřízena (typicky jednoduchým nebo zaručeným elektronickým podpisem) – v takovém případě se tato část datové zprávy považuje za vadné elektronické podání osoby, která připojila svůj elektronický podpis. Proto toto podání v elektronické podobě je třeba podle § 42 odst. 2 o. s. ř. ve lhůtě doplnit listinným originálem nebo elektronicky, tj. podáním s uznávaným elektronickým podpisem (§ 6 zák. č. 297/2016 Sb.) nebo autentizovaným prostřednictvím systému datových schránek (§ 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech); jinak se k takovému podání nepřihlíží.

29. Není-li tedy zjištěn opak, elektronická obálka (nebo tzv. kontejner či jiný nosič) s vlastním podáním v elektronické podobě tvoří jeden nedílný celek a považuje se za řádně podepsané podání v podobě elektronického dokumentu, pokud ten je buď opatřen uznávaným elektronickým podpisem podle § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb. (dříve podle § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb.), anebo podán prostřednictvím datové schránky a považuje se za podepsaný podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech. Tento závěr odpovídá i dosavadní judikatuře Ústavního soudu a rozhodovací praxi Nejvyššího správního soudu ohledně opatřování podpisu účastníka řízení (strany či jiné osoby) na písemných podáních v elektronické podobě.

30. Tak např. z nálezů Ústavního soudu ze dne 27. 8. 2013, sp. zn. II. ÚS 3042/12 (publikovaného pod č. 155 ve svazku 70 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu), mimo jiné plyne, že pro to, aby se podání opatřené zaručeným elektronickým podpisem a příloha tohoto podání (dovolání ve formátu .pdf) považovaly za dvě samostatná podání, neexistuje žádný relevantní (zákonný) důvod. Naopak průvodní e-mail a jeho přílohu je třeba pokládat za jeden nedělitelný celek, když dokument obsažený v příloze e-mailu tvoří součást zprávy (viz náleží Ústavního soudu ze dne 13. 5. 2013, sp. zn. IV. ÚS 4787/12, publikovaný pod č. 82 ve svazku 69 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu). Podle Ústavního soudu na rozdíl od situace, kdy by podání, jehož bylo dovolání přílohou, bylo zasláno v elektronické formě bez elektronického podpisu podle zvláštního zákona, je v případě stěžovatele jednoznačně identifikován odesílatel podání, k němuž bylo dovolání připojeno. Připojovaný podpis zajišťuje rovněž integritu zprávy, neboť „pokrývá“ (podepisuje) vždy celou odesílanou zprávu, včetně případných příloh. Pokud by se tedy něco změnilo buď na těle zprávy, či na některé její příloze, došlo by k porušení integrity a elektronický podpis by se kvůli tomu stal neplatným. Na okraj Ústavní soud poznamenal, že vlastnoruční podpis podobné záruky neposkytuje.

31. Ústavní soud tamtéž připustil, že elektronický podpis zprávy jako celku identifikuje toliko autora e-mailu a neosvědčuje již autorství odesílatele ve vztahu k přílohám. Dodal však, že nelze přehlédnout, že autorství není, snad jen s výjimkou vlastnoručně sepsaného podání, s jistotou určitelné ani u písemného (listinného) podání. Ve vztahu k přílohám je nicméně možno podpis zprávy chápat ve smyslu: „jsem ten, kdo vložil tyto přílohy“, tj. potvrzuje vůli autora e-mailu odeslat do podatelny soudu připojené dokumenty, s nimiž se, implicitně vzato, ztotožňuje. Je jisté v zájmu právní jistoty účastníků řízení žádoucí, aby opatřili zaručeným (nyní uznávaným) elektronickým podpisem také samotné podání, a nikoliv pouze průvodní e-mail, na druhou stranu

s nedodržením tohoto postupu nelze spojovat následek spočívající v odepření soudní ochrany.

32. Podobné závěry vyplývají z rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 30. 11. 2012, sp. zn. 7 As 169/2012.

33. Konečně v této souvislosti je třeba poukázat i na nálezy Ústavního soudu ze dne 7. 3. 2016, sp. zn. II. ÚS 289/15, v němž byla řešena otázka doručení žaloby k soudu prostřednictvím datové schránky právního zástupce žalobkyně. Podání (žaloba na vyloučení věci z exekuce), které učinil právní zástupce stěžovatelky, bylo učiněno elektronicky prostřednictvím informačního systému datových schránek, a to jako příloha datové zprávy, která však neobsahovala žádný elektronický podpis, což bylo důvodem (s ohledem na skutečnost, že toto podání nebylo doplněno jeho originálem), proč obvodní soud nepřihlížel k uvedenému podání s odkazem na ustanovení § 42 odst. 2 o. s. ř.

34. Jak zde Ústavní soud zdůraznil, „z hlediska civilního soudního řízení je tedy pro problematiku elektronické komunikace určující právě ustanovení § 42 o. s. ř., ve znění po novele provedené zákonem č. 293/2013 Sb. (s účinností od 1. 1. 2014). Toto novelizované ustanovení staví na roveň podání listinná a elektronická (podle § 42 odst. 1 o. s. ř. je možné písemné podání učinit oběma výše uvedenými způsoby). Zároveň je sice stanovena v následujícím odstavci povinnost doplnit podání učiněná elektronicky do 3 dnů předložením originálu nebo podáním stejného znění, avšak ustanovení § 42 odst. 3 o. s. ř. stanovuje výjimku, podle níž doplnění není třeba v případech podání učiněných prostřednictvím datové schránky a též u elektronických podání opatřených uznávaným elektronickým podpisem. Podle § 18 odst. 1 zákona o elektronických úkonech může fyzická osoba, podnikající fyzická osoba a právnická osoba provádět úkon vůči orgánu veřejné moci, má-li zpřístupněnu svou datovou schránku a umožňuje-li to povaha tohoto úkonu, prostřednictvím datové schránky. Podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech má úkon učiněný prostřednictvím datové schránky (u osob vyjmenovaných v § 8 odst. 1 a 4 zákona o elektronických úkonech) stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný. Datová schránka se tedy chápe jako elektronické úložiště zřizované Ministerstvem vnitra určené k doručování orgány veřejné moci, k provádění úkonů vůči nim a k dodávání dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob.“

35. V posledně citovaném nálezu Ústavní soud dále konstatoval, že podle dosavadní právní teorie i praxe platilo i za účinnosti ustanovení § 42 o. s. ř. ve znění do 31. 12. 2013, že zprávy doručené z datové schránky účastníka do datové schránky soudu a podání učiněná e-mailem s uznávaným elektronickým podpisem není nutné bez dalšího doplňovat. Podání vůči soudu v podobě datové zprávy z datové schránky se považovalo za řádně podepsané, jestliže je učinila buď osoba s originálním oprávněním uvedená v § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech, anebo osoba pověřená. Podpis na listině u podání listinného nebo ústního do protokolu, resp. zaručený elektronický podpis u elektronického podání, je u datové zprávy odeslané z datové schránky nahrazen náležitou identifikací příslušné osoby, která vůči soudu učinila podání prostřednictvím datové schránky. Právní úprava (i soudní praxe) vychází z toho, že pouze tehdy, kdy soud nemůže bezpečně ověřit autenticitu odesílatele, což je v případě běžné elektronické pošty (tj. nezaručená e-mailová zpráva), je následný kvalifikovaný autorizační postup namísto (ve formě doplnění významnějších podání do 3 dnů). Naopak v případě datové schránky by byl požadavek další autorizace bezúčelný, na což novelou občanského soudního řádu účinnou od 1. 1. 2014 reagoval i zákonodárce, neboť datová schránka není anonymním úložištěm dat, naopak je striktně individuálně přidělena. Podle Ústavního soudu tedy, má-li uznávaný elektronický podpis plnit účel verifikačního nástroje k určení osoby odesílatele, nenajde v případě doručování prostřednictvím datové schránky své využití a není ani na místě v takovém případě vyžadovat doplnění podání originální písemností. Rozhodl-li se stát pro povinné zřízení datových schránek určitým subjektům (např. advokátům), bylo by již nad únosnou míru, aby je dále zatěžoval

dalšími povinnými administrativně technickými požadavky. Bezpečnostní argument zastánců nutného připojení uznávaného elektronického podpisu ke každé jednotlivé příloze neobstojí v testu proporcionality, stojí-li na straně jedné rizika, která však musí být eliminována státem jako provozovatelem datových schránek, a na straně druhé vyšší stupeň administrativně technického zatížení soukromých subjektů, jež by takovou změnu pocítily i finančně. Jedním ze základních principů právního státu je, že je povinen maximálně šetřit práva soukromých osob, bezdůvodně do nich nezasahovat a neukládat soukromým osobám povinnosti, není-li to nezbytně nutné. Je-li obsahem zprávy odeslané z datové schránky podatele do datové schránky soudu dokument (podání v příloze), který neobsahuje další uznávaný elektronický podpis, je na něj přesto nutno pohlížet, jako by byl řádně podepsán, a není třeba vyžadovat doplnění podání originálem v listinné formě doručeným prostřednictvím pošty, uzavřel Ústavní soud.

36. V dané věci proto podle Ústavního soudu „byla žaloba řádně podána dne 30. 9. 2014 prostřednictvím datové schránky právního zástupce stěžovatelky a její přílohou byla i naskenovaná plná moc. Tomuto podání byl automaticky přiřazen unikátní identifikátor, který slouží jako náhrada podacího razítka. Z podání bylo možno jednoznačně identifikovat jak osobu právního zástupce, tak i osobu účastníka řízení. Nic tedy nebránilo obvodnímu soudu, aby podání vyhodnotil v souladu s ustanovením § 42 odst. 3 o. s. ř.“

37. Plénum Nejvyššího soudu proto vzalo v úvahu i citovaná rozhodnutí Ústavního soudu a Nejvyššího správního soudu a přijalo k řešeným otázkám své vlastní závěry vyjádřené jak výše, tak i v dalších částech tohoto stanoviska.

III.

38. Zákon o elektronických úkonech rozlišuje datovou schránku fyzické osoby, datovou schránku podnikající fyzické osoby, datovou schránku právnické osoby a datovou schránku orgánu veřejné moci. Datová schránka podnikající fyzické osoby se zřizuje též pro advokáty, insolvenční správce a daňové poradce. Podání u soudu lze učinit prostřednictvím ISDS nejen z datové schránky toho, o jehož procesní úkon jde, ale z jakékoliv datové schránky, do níž má jednáající osoba přístup nebo do níž jí bude umožněn takový přístup, byť rozhodně nejde o primární účel datových schránek, které slouží zejména k činění úkonů vůči orgánům veřejné moci osobami, pro které byla datová schránka zřízena, a k doručování úkonů orgánů veřejné moci těmto osobám (viz výše právní větu pod bodem IV. tohoto stanoviska). Ten, kdo učinil podání z určité datové schránky, tedy nutně nemusí být vždy osobou, pro niž byla tato datová schránka zřízena a která je držitelem datové schránky, a ani nemusí mít přístup do datové schránky jako osoba oprávněná, osoba pověřená nebo administrátor.

39. V ustanovení § 18 odst. 1 zákona o elektronických úkonech se uvádí, že fyzická osoba, podnikající fyzická osoba a právnická osoba může provádět úkon vůči orgánu veřejné moci, má-li zpřístupněnu svou datovou schránku a umožňuje-li to povaha tohoto úkonu, prostřednictvím datové schránky. Podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech úkon učiněný prostřednictvím datové schránky fyzickou osobou, pro niž byla datová schránka zřízena, nebo podnikající fyzickou osobou, pro niž byla datová schránka zřízena, nebo statutárním orgánem právnické osoby, členem statutárního orgánu právnické osoby nebo vedoucím organizační složky obchodního závodu zahraniční právnické osoby, pro něž byla datová schránka zřízena, anebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob. Posledně citované ustanovení tedy vyjadřuje „fikci podpisu“ podání (úkonu) určité v zákoně stanovené osoby, pro kterou byla zřízena datová schránka, protože elektronické podání učiněné prostřednictvím datové schránky osoby, pro niž byla tato datová schránka zřízena,

má stejné právní účinky jako elektronické podání podepsané uznávaným elektronickým podpisem této osoby. Řečeno tedy jinak, uskutečnění elektronického podání prostřednictvím datové schránky znamená „nahrazení“ uznávaného elektronického podpisu, který se jinak (při jiném způsobu elektronického podání) vyžaduje jako náležitost podání. Uvedené samozřejmě neznamená, že by elektronické podání učiněné prostřednictvím datové schránky nemohlo být opatřeno uznávaným elektronickým podpisem, a to nejen toho, kdo odeslal podání prostřednictvím datové schránky adresátu (do jeho datové schránky), ale i jiné osoby.

40. V případě, že elektronické podání učiněné prostřednictvím datové schránky bylo opatřeno uznávaným elektronickým podpisem podle § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb. (dříve podle § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb.), neuplatní se „fikce podpisu“ ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech. Ačkoliv bylo učiněno z datové schránky určité fyzické nebo právnické osoby, je třeba ho vždy pokládat za procesní úkon toho, kdo podle obsahu podání učinil procesní úkon (tj. podatele) a jehož uznávaný elektronický podpis byl připojen k takovému elektronickému podání; bylo-li podání v elektronické podobě opatřeno uznávaným elektronickým podpisem, nemůže se již (z povahy věci) uplatnit „fikce podpisu“ jakékoliv osoby, i když toto podání učinila prostřednictvím datové schránky.

41. Bylo-li však elektronické podání podepsáno osobou, pro kterou nebyla datová schránka zřízena, jen tzv. jednoduchým elektronickým podpisem podle čl. 3 bodu 10. nařízení č. 910/2014, dříve podle § 2 písm. a) zák. č. 227/2000 Sb. (např. naskenovaným spolu s textem podání z listiny), nikoli uznávaným elektronickým podpisem ve smyslu § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb., dříve podle § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb., pak, i když bylo učiněno prostřednictvím datové schránky, není elektronické podání samotné podepsáno uznávaným elektronickým podpisem, takže takové podání je nutno, přestože bylo učiněno prostřednictvím datové schránky, doplnit ve lhůtě listinným originálem nebo elektronicky. Zde nestačí ani to, že zmíněné podání bylo doručeno prostřednictvím datové schránky osobou, která je oprávněna jednat za držitele datové schránky. Z tohoto elektronického podání je totiž zřejmé, kdo je činí (tj. osoba, která k němu připojila jiný než uznávaný elektronický podpis), ale přitom podání není touto osobou podepsáno a nenastávají tak vůči uvedené osobě ani účinky vlastnoručního podpisu podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech.

IV.

42. Podle § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech platí, že úkon učiněný osobou uvedenou v § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob. Díkce ustanovení § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech vyžaduje zodpovězení dvou otázek. První z nich je otázka, zda slovní spojení „pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena“ je pouhým (formulačně nepřesným) vyjádřením vazby na úpravu okruhu „pověřených osob“ obsaženou v ustanovení § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech, nebo zda „pověřená osoba“ ve smyslu § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech je oprávněna činit úkon prostřednictvím datové schránky s účinky „fikce podpisu“, jen „pokud k tomu byla pověřena“, tj. zda má jít o jiné „pověření“ než to, které definuje „pověřenou osobu“ v § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech. Druhá otázka pak spočívá v tom, zda „fikce podpisu“ (tj. to, že úkon učiněný označenými osobami má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný) se váže k osobě, pro kterou byla zřízena datová schránka, i když jde o osobu odlišnou od (fyzické) osoby, která učinila příslušný úkon prostřednictvím datové schránky jako osoba „oprávněná“ nebo jako osoba „pověřená“, anebo k (fyzické) osobě, která učinila příslušný úkon prostřednictvím datové schránky jako osoba „oprávněná“ nebo jako osoba „pověřená“.

43. Odpověď na první z uvedených otázek plyne z dikce ustanovení § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech. Tato úprava totiž předjímá, že jak u datové schránky fyzické osoby a datové schránky podnikající fyzické osoby § 8 odst. 6 písm. a) zákona o elektronických úkonech, tak u datové schránky právnické osoby § 8 odst. 6 písm. b) zákona o elektronických úkonech, nebo u datové schránky orgánu veřejné moci § 8 odst. 6 písm. c) zákona o elektronických úkonech, bude mít pověřená osoba (kterou je vždy osoba fyzická) oprávnění k přístupu do datové schránky v rozsahu stanoveném osobou k tomu oprávněnou. Jinak řečeno, pověření ve smyslu § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech nemusí automaticky zahrnovat oprávnění „posílat zprávy“ (ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech „činit úkony“ prostřednictvím datové schránky). Proto ustanovení § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech přiznává oprávnění činit takové úkony jen pověřené osobě, které to dovoluje rozsah jejího pověření (tj. pokud k tomu byla pověřena).

44. Odpověď na druhou ze zmíněných otázek se podává přímo z dikce ustanovení § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech. Kdyby „fikce podpisu“ (tj. to, že úkon učiněný označenými osobami má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný) měla být vázána k (fyzické) osobě, která učinila příslušný úkon prostřednictvím datové schránky jako osoba „oprávněná“ nebo jako osoba „pověřená“ (a nešlo by tedy o „fikci podpisu“ osoby, pro kterou byla zřízena datová schránka), pak by nemělo smyslu hovořit o výjimce pro případ, že „jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob“. Jinak řečeno, skutečnost, že jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob, by v případě, že „podpis“ má být přičten (fyzické) osobě, která učinila příslušný úkon (nikoli osobě, pro kterou byla zřízena datová schránka), neměla bránit fikci podpisu, protože by šlo (mělo by jít) jen o to, získat ještě podpis (nebo podpisy) další. Správně proto např. Krajský soud v Českých Budějovicích – pobočka v Táboře v usnesení ze dne 15. 5. 2011, sp. zn. 15 Co 337/2011, dovedil, že podání učiněné prostřednictvím datové schránky je podáním té osoby (fyzické či právnické), které byla zřízena datová schránka.

45. Zbývá určit, zda a do jaké míry úprava obsažená v ustanovení § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech dovoluje tam označeným osobám (oprávněné osobě uvedené v § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech nebo pověřené osobě, pokud k tomu byla pověřena, uvedené v § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech) činit prostřednictvím datové schránky procesní úkony jménem osoby, pro kterou byla datová schránka zřízena.

46. Procesní úkony (a tedy i podání) činí v občanském soudním řízení účastník řízení. Je-li účastník řízení fyzickou osobou, činí procesní úkony v takovém rozsahu, v jakém je svéprávný. Za právnickou osobu činí procesní úkony ten, kdo za ni jedná (fyzické osoby uvedené v ustanovení § 21 odst. 1, 2 a 3 o. s. ř.), za stát provádí procesní úkony fyzické osoby uvedené v ustanovení § 21a odst. 2 a 3 o. s. ř. a za obec a za vyšší územně samosprávný celek činí procesní úkony fyzické osoby uvedené v ustanovení § 21b odst. 1 o. s. ř. Na místě účastníků činí procesní úkony také jejich zástupci ze zákona, na základě plné moci nebo na základě rozhodnutí. Procesní úkony v občanském soudním řízení tedy činí – jak vyplývá z výše uvedeného – vždy fyzické osoby. V případech stanovených zákonem však nejde o jejich vlastní procesněprávní jednání, ale o úkony těch, za něž jednají nebo jejichž jménem vystupují před soudem anebo které zastupují.

47. V trestním řízení činí podání a jiné úkony „podatelé“, jimiž jsou především strany (k tomu, kdo je v trestním řízení stranou, viz § 12 odst. 6 tr. ř.) nebo jiné osoby, které mají stejné postavení, a na místě těchto „podatelů“ mohou činit podání zejména jejich zákonní zástupci, obhájci nebo zmocněnci. Také v trestním řízení platí, že podání činí vždy fyzické osoby.

48. Je nepochybné, že fyzické osoby, které mají legitimaci k procesním úkonům v občanském

soudním řízení nebo k podáním v trestním řízení, nejsou bez dalšího (jen z důvodu své procesní legitimity v občanském soudním řízení nebo v trestním řízení) oprávněny provádět úkony prostřednictvím datové schránky, i kdyby šlo o úkon učiněný za toho, pro koho byla zřízena datová schránka.

49. Pro oblast občanského soudního řízení přitom úprava obsažená v ustanovení § 21 odst. 2 o. s. ř. (pro jednání za právnickou osobu) dovoluje úsudek, že zákon o elektronických úkonech by mohl být oním zvláštním zákonem, který činí (při komunikaci prostřednictvím datových schránek) nepoužitelnou úpravu obsaženou v ustanovení § 21 odst. 1 o. s. ř., jelikož stanoví, že za právnickou osobu jednají jiné osoby. Podobně však (při nedostatku ustanovení obdobného ustanovení § 21 odst. 2 o. s. ř.) nelze argumentovat pro jednání za stát (§ 21a o. s. ř.) a za obec a za vyšší územně samosprávný celek (§ 21b odst. 1 o. s. ř.). Nadto i při jednání za právnickou osobu (§ 21 o. s. ř.) platí, že z příslušného procesního úkonu je patrné, která fyzická osoba jej činí za právnickou osobu. Z informací v datové zprávě přitom nevyplývá, která konkrétní fyzická osoba učinila daný procesní úkon prostřednictvím datové schránky.

50. Zákon o elektronických úkonech upravuje elektronické úkony orgánů veřejné moci vůči fyzickým osobám a právnickým osobám, elektronické úkony fyzických osob a právnických osob vůči orgánům veřejné moci a elektronické úkony mezi orgány veřejné moci navzájem prostřednictvím datových schránek viz § 1 písm. a) zákona o elektronických úkonech. Nejde tedy jen o vylepšený systém komunikace, kde je třeba ověřovat konkrétní osobu, která učinila úkon, ale o systém, prostřednictvím něhož držitelé datových schránek „činí úkony“ vůči orgánům veřejné moci viz např. § 2 odst. 1 písm. b) a § 18 odst. 1 zákona o elektronických úkonech, ale ostatně i sám název tohoto zákona, který vyjadřuje pojem „úkony“. Proto není přesné hovořit (jen) o odesílání písemností v případě podání fyzických a právnických osob vůči orgánům veřejné moci. To je zřejmé zejména z ustanovení § 2 odst. 1 písm. b) zákona o elektronických úkonech, v němž je zmínka o provádění úkonů vůči orgánům veřejné moci; o „doručování“ orgány veřejné moci a o „dodávání“ dokumentů fyzických osob, podnikajících fyzických osob a právnických osob (mezi sebou navzájem) se naopak hovoří v ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) a c) a na ně navazujících ustanoveních § 17 a § 18a zákona o elektronických úkonech. Tuto terminologii důsledně rozlišuje i důvodová zpráva k zákonu o elektronických úkonech. Používá-li tedy ISDS nepřesný pojem „odesílání zpráv“, jde pouze o nedůslednost provozovatele ISDS, což nemůže zvrátit jasný úmysl zákonodárce.

51. Z výše uvedeného tedy plyne, že v poměrech upravených zákonem o elektronických úkonech co do procesního úkonu, který prostřednictvím datové schránky činí oprávněná (fyzická) osoba uvedená v § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech nebo pověřená (fyzická) osoba, pokud k tomu byla pověřena, uvedená v § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech, nejde o to, zda taková (fyzická) osoba je podle příslušných procesních předpisů (občanského soudního řádu, trestního řádu aj.) oprávněna jednat za osobu, pro kterou byla zřízena datová schránka, nýbrž jde o to, že její oprávnění podle § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech nebo pověření podle § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech založilo „fikci podpisu“ osoby, pro kterou byla zřízena datová schránka. V daném kontextu tento rozdíl vynikne právě při posuzování jednání za právnickou osobu. Je-li osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka, např. společnost s ručením omezeným s jediným jednatelem a procesní úkon činí (ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech) pověřená (fyzická) osoba, která k tomu byla pověřena a která nepatří mezi osoby oprávněné jednat za společnost s ručením omezeným podle příslušného procesního předpisu, prosazuje se „fikce podpisu“ tím způsobem, že procesní úkon má stejné účinky jako procesní úkon, který společnost s ručením omezeným učinila písemně a který podepsala (ve smyslu podepsala řádně svým jediným jednatelem). Kdyby osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka, byl jediný jednatel společnosti s ručením omezeným, pak by procesní úkon, jenž činí (ve smyslu § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech) za společnost s ručením omezeným

pověřená (fyzická) osoba, která k tomu byla pověřena oním jednatelem coby osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka § 8 odst. 6 písm. a) zákona o elektronických úkonech a která nepatří mezi osoby oprávněné jednat za společnost s ručením omezeným podle příslušného procesního předpisu, prosadila by se „fikce podpisu“ tím způsobem, že procesní úkon má stejné účinky jako procesní úkon, který jménem společnosti s ručením omezeným učinil písemně a podepsal onen jednatel této společnosti.

52. Je na osobách uvedených v § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech, komu umožní činit úkony za danou osobu (tj. za držitele datové schránky) tím, že z nich udělením pověření učiní osoby pověřené ve smyslu § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech. Tento rozsah se vymezuje v okamžiku pověření určité osoby přes ISDS. Je proto na oprávněné osobě, které byla zřízena datová schránka, aby při nastavení tohoto pověření vzala v úvahu důsledky, jež s sebou pro ni nese (vzhledem k „fikci podpisu“) postup pověřené osoby plynoucí z ustanovení § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech. V občanském soudním řízení to platí tím více, že se v něm prosazuje tzv. teorie projevu vůle.

53. Procesní úkony se liší od hmotněprávních úkonů především v tom, že právní účinky nevyvolávají samy o sobě, nýbrž až ve spojení s dalšími procesními úkony soudu či účastníků, jež jim v průběhu občanského soudního řízení předcházejí nebo po nich následují. Občanské soudní řízení (proces) samo směřuje (zejména jde-li o tzv. „sporné řízení“) k odhalení vad vůle, k nimž došlo při soukromoprávních jednáních stran, a soudním rozhodnutím pak mají být odčiněny účinky vadných projevů vůle při soukromoprávních jednáních. Je proto pojmově vyloučeno, aby pro omyl, který se projevil neshodou mezi jeho vůlí a jejím projevem, účastník řízení napadl platnost svého procesního úkonu, jehož prostřednictvím se uskutečňuje vlastní cíl občanského soudního řízení. Každý procesní úkon je proto nutno posuzovat podle toho, jak byl navenek projeven, nikoliv podle toho, jestli mezi projeveným procesním úkonem a vnitřní vůlí jednatelů je skutečný souhlas. Ani podstatný omyl účastníka mezi tím, co procesním úkonem projevilo, a tím, co jím projevilo chtít, nemá žádný vliv na procesní úkon a jeho účinnost (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 11. 2003, sp. zn. 29 Odo 649/2001, uveřejněné pod č. 11/2006 Sb. rozh. obč., jehož závěry Nejvyšší soud potvrdil např. též v usnesení velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 14. 3. 2012, sp. zn. 31 Cdo 2847/2011, uveřejněném pod č. 72/2012 Sb. rozh. obč.).

54. Plénum Nejvyššího soudu proto dospělo k závěru, že procesní úkon, učiněný prostřednictvím datové schránky za podmínek uvedených v § 18 odst. 2 zákona o elektronických úkonech č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, osobou tam označenou má stejné účinky jako procesní úkon učiněný písemně a podepsaný osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka. Je-li osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka, právnická osoba, má takový procesní úkon učiněný prostřednictvím datové schránky stejné účinky jako procesní úkon, který za právnickou osobu učiní písemně a podepíše osoba oprávněná jednat za právnickou osobu podle příslušného procesního předpisu.

V.

55. Zákon stanoví, že v listinné nebo v elektronické podobě vyhotovený úkon soudu podepisuje předseda senátu nebo ten, kdo ho z pověření předsedy senátu nebo podle zákona učinil (viz § 40b odst. 2 věta první o. s. ř.), a že stejnopis úkonu soudu vyhotoveného v listinné nebo v elektronické podobě se vyhotoví, jestliže je to třeba (viz § 40b odst. 2 věta druhá o. s. ř.). Ustanovení § 40b odst. 3 o. s. ř., ve znění účinném do 18. 9. 2016, dále stanovilo, že elektronicky vyhotovený úkon podepíše předseda senátu nebo ten, kdo ho z pověření předsedy senátu nebo podle zákona učinil, a to svým uznávaným elektronickým podpisem nebo se opatří uznávanou elektronickou značkou

soudu. Nyní je tato skutečnost upravena v ustanoveních § 5 a § 8 zák. č. 297/2016 Sb., podle nichž právní jednání soudu, jakožto orgánu státu, musí být v elektronické podobě podepsáno kvalifikovaným elektronickým podpisem nebo zapečetěno kvalifikovanou elektronickou pečetí.

56. V elektronické podobě se vyhotoví rozhodnutí nebo jiný úkon soudu, jen jestliže je také příslušný spis soudu o sporu nebo o jiné právní věci veden v elektronické podobě; v současné době je spis veden v elektronické podobě v aplikaci CEPR (centrální elektronický platební rozkaz). V ostatních případech se rozhodnutí nebo jiný úkon soudu vyhotovuje v listinné podobě. Byly-li rozhodnutí nebo jiný úkon soudu vyhotoveny písemně, účastníkům (jejich zástupcům) se doručuje stejnopis, který se vyhotovuje – v závislosti na způsobu doručení – buď v listinné, nebo v elektronické podobě. Elektronicky vyhotovený stejnopis písemného úkonu soudu se opatří kvalifikovaným elektronickým podpisem fyzické (soudní) osoby, která vyhotovila stejnopis, nebo se označí kvalifikovanou elektronickou pečetí soudu (viz § 5 a § 8 zák. č. 297/2016 Sb.). Uvedené platí obdobně také pro stejnopisy rozhodnutí a jiných úkonů, které se vyhotovují v elektronické podobě v trestním řízení.

57. Kromě písemného vyhotovení rozhodnutí a jiných svých úkonů soud doručuje v zákonem stanovených případech účastníkům (stranám) a dalším osobám a orgánům veřejné moci také podání, která u něj učinili účastníci řízení (strany) nebo jiní podatelé; jde například v občanském soudním řízení o žalobu nebo jiný návrh na zahájení řízení, odvolání nebo dovolání a v trestním řízení o obžalobu, stížnost, odvolání nebo dovolání. V závislosti na způsobu doručení soud doručuje podání účastníkům adresátům v listinné nebo v elektronické podobě, případně se provede k tomuto účelu autorizovaná konverze nebo jen prostý převod podání z původní listinné do elektronické podoby nebo naopak.

58. Soud doručuje do datové schránky adresáta písemná vyhotovení rozhodnutí nebo jiných dokumentů, a to v elektronické podobě (jejich elektronicky vyhotovené stejnopisy) a písemná podání účastníků (stran) nebo jiných osob v elektronické podobě, nedošlo-li k jejich doručení při jednání nebo jiném úkonu soudu (při úkonu trestního řízení) a umožňuje-li to povaha doručované písemnosti (§ 45 odst. 2 věta první o. s. ř., § 62 odst. 1 věta první tr. ř.; viz k tomu též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 8 Tdo 203/2013, a ze dne 22. 7. 2015, sp. zn. 7 Tdo 700/2015). Předpokladem je, že adresát má zpřístupněnou svou datovou schránku, že adresát má fyzickou osobu oprávněnou k přístupu do své datové schránky a že nedošlo (ani zpětně) ke znepřístupnění datové schránky v době od dodání úkonu do datové schránky až do doby, než nastanou účinky doručení. Doručení do datové schránky je neúčinné, prokáže-li adresát, který je právníkem osobou, že v době doručování elektronického dokumentu do datové schránky neměl fyzickou osobu oprávněnou (§ 8 odst. 3 zákona o elektronických úkonech) ani pověřenou [§ 8 odst. 6 písm. b) zákona o elektronických úkonech] k přístupu do své datové schránky a že tento stav sám nezavinil (např. opakovaným sdělením Ministerstvu vnitra, že byly vyzrazeny přístupové údaje do datové schránky), neboť v takových případech je nepochybné, že tu nebyl nikdo, kdo by mohl dokument z datové schránky právnické osoby „vyzvednout“.

59. Povinnost adresáta – právnické osoby v uvedeném případě prokázat, že v době doručování písemnosti do datové schránky neměl fyzickou osobu oprávněnou ani pověřenou k přístupu do datové schránky a že tento stav nezavinil, vyplývá ze skutečnosti, že takový držitel datové schránky může i opakovaně a bez udání důvodu žádat Ministerstvo vnitra o zneplatnění přístupových údajů, a tím se může vyhybat doručení. Zmíněnou povinnost prokazovat nedostatek svého zavinění však nemá účastník řízení (strana, jiná osoba) tehdy, když je neúčinnost fikce doručení způsobena z jiného důvodu (např. technickou poruchou ISDS). V tomto směru by bylo vhodné, aby systém fungování datových schránek umožnil automaticky hlásit nejen znepřístupnění datové schránky podle § 11 zákona o elektronických úkonech, ale též neexistenci jakýchkoli platných přístupových údajů podle § 9 zákona o elektronických úkonech k příslušné

datové schránce osoby, pro kterou byla zřízena. V případě, že by uvedená technická úprava nebyla možná nebo nedostačovala, bylo by třeba v uvedeném smyslu změnit i právní úpravu. Obě situace totiž v důsledku vedou k nemožnosti držitele datové schránky seznámit se s obsahem dodaných elektronických dokumentů. Zatímco v prvním případě, tj. zneprístupnění datové schránky, ISDS na tuto skutečnost upozorní a ze zákona se nedoručuje do datové schránky, druhá popsaná situace, tj. zneplatnění všech přístupových údajů, má za následek dodání dokumentu a jeho následné nevyzvednutí tím, pro koho byla zřízena datová schránka. Tam, kde by tato situace vedla k fikci doručení, pak může držitel datové schránky dosáhnout neúčinnosti doručení, tedy stavu, kdy soud rovněž konstatuje, že doručení prostřednictvím datové schránky nebylo možné. V tomto případě je však nemožnost doručení do datové schránky konstatována zbytečně až se značným časovým odstupem a jako důsledek značné procesní aktivity držitele datové schránky spojené s nutností specifického rozhodnutí soudu a se souvisejícími prodlevami. Pokud by tedy systém datových schránek při pokusu o dodání dokumentu do datové schránky automaticky hlásil neexistenci platných přístupových údajů obdobně podle § 11 zákona o elektronických úkonech, bylo by možno z hlediska procesních předpisů považovat takovou situaci za naplnění hypotézy, že „nelze doručit do datové schránky“, a soud (orgán činný v trestním řízení) by namísto marného pokusu o doručení do datové schránky rovnou postupoval při doručování podle dalších alternativ (§ 45 odst. 2, 3 o. s. ř., § 62 odst. 1 tr. ř.). Plénium Nejvyššího soudu tedy doporučuje učinit technickou úpravu systému datových schránek tak, aby režim fungování datové schránky, k níž nejsou žádné aktivní (platné) přístupové údaje podle § 9 zákona o elektronických úkonech, byl z hlediska odesílatele datové zprávy obdobný s režimem zneprístupněné datové schránky, popřípadě též novelizovat v uvedeném směru ustanovení § 11 zákona o elektronických úkonech. Jinak totiž hrozí, že Ministerstvo vnitra bude čelit velkému počtu dotazů týkajících se neexistence aktivních přístupových údajů k datovým schránkám právnických osob.

60. I když o tom zákon výslovně nehovoří, soud doručuje písemná vyhotovení rozhodnutí či jiných úkonů a další písemnosti do datové schránky, jen jestliže zjistí, že adresát má zřízenou datovou schránku; neumožňuje-li rozsah poznatků o osobě adresáta soudu takové zjištění, soud přistoupí k jinému způsobu doručení (§ 45 odst. 2 věta druhá, odst. 3 o. s. ř., § 62 odst. 1 věta druhá až pátá tr. ř.).

61. Byla-li identifikována datová schránka adresáta a jsou-li splněny také všechny další uvedené předpoklady, soud doručuje písemná vyhotovení rozhodnutí či jiných úkonů a další písemnosti do datové schránky, aniž by adresát musel žádat o takové doručení nebo soudu sdělovat identifikátor své datové schránky; soud zjišťuje z úřední povinnosti, zda jsou splněny předpoklady pro doručování písemností do datové schránky, a držitel datové schránky má právo očekávat, že mu soud bude veškerá písemná vyhotovení rozhodnutí či jiných úkonů a další písemnosti doručovat v elektronické podobě do datové schránky, ledaže by to neumožňovala povaha doručované písemnosti (viz též usnesení Nejvyššího soudu ze dne 6. 11. 2013, sp. zn. 21 Cdo 3489/2012, uveřejněné pod č. 37/2014 Sb. rozh. obč. a opět i usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2015, sp. zn. 7 Tdo 700/2015). Kdyby soud přesto doručoval písemnost adresátu jinak (například prostřednictvím doručujícího orgánu), lze pokládat písemnost za doručenou, jen jestliže ji adresát řádně převzal (viz též rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 3. 2013, sp. zn. 23 Cdo 2425/2011, uveřejněný pod č. 88/2013 Sb. rozh. obč.; v tomto směru však nelze akceptovat opačný závěr vyplývající z usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 7. 2015, sp. zn. 7 Tdo 700/2015).

62. Doručení písemnosti do datové schránky adresáta (v ISDS) je vedle doručení elektronickou poštou (v síti Internetu) doručením prostřednictvím veřejné datové sítě (§ 45 odst. 2 věta první o. s. ř.). Doručování mimo veřejnou datovou síť na jednotlivých technických nosičích (CD, DVD, USB flash discích, disketách apod.) zákon neumožňuje, a to ani na žádost adresáta.

63. Soud doručuje písemná vyhotovení rozhodnutí či jiných úkonů a další písemnosti jen do

datové schránky adresáta (do datové schránky, jejímž držitelem je adresát). Doručení do datové schránky někoho jiného (do „cizí“ datové schránky) je vyloučeno a není přípustné ani na žádost adresáta, případně odsouhlasenou tím, pro koho byla datová schránka zřízena. To samozřejmě platí i u datových schránek advokátů, kteří vykonávají advokacii jako zaměstnanci nebo jako společníci právnické osoby.

64. Zákon umožňuje, aby stejná fyzická nebo právnická osoba byla držitelem více datových schránek. Tak např. fyzická osoba může být držitelem datové schránky „nepodnikající“ fyzické osoby a podnikající fyzické osoby, popřípadě též „speciální“ datové schránky podnikající fyzické osoby zřizované pro advokáty, insolvenční správce a daňové poradce. I když není výslovně stanoveno (a nevyplývá to ani z ustanovení § 17 zákona o elektronických úkonech), do které z více datových schránek zřízených pro stejnou osobu má být adresátu doručováno, lze přisvědčit názoru, podle kterého soud doručuje písemnosti vždy do takové datové schránky, která byla adresátu zřízena „pro obor činnosti, s nímž doručovaná písemnost věcně souvisí“, aniž by bylo samo o sobě rozhodující, že takovou „věcnou souvislost“ často nelze v době doručování vůbec dovodit. Proto např. obhájci se v trestním řízení doručuje vždy do jeho datové schránky podnikající fyzické osoby – advokáta, i kdyby byl (také) držitelem datové schránky „nepodnikající“ fyzické osoby. V případě, že písemnost byla adresátu doručována do „nepříslušné“ datové schránky, lze ji pokládat – také s přihlédnutím k tomu, že držení více datových schránek nemá být prostředkem k pouze dodatečnému a účelovému zpochybňování pravomocných soudních rozhodnutí – za doručenu tehdy, jestliže do „nepříslušné“ datové schránky byla doručena (způsobem uvedeným v ustanovení § 17 odst. 3 zákona o elektronických úkonech) osobě, která by měla s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k doručované písemnosti též v „příslušné“ datové schránce, popřípadě adresátu, který je fyzickou osobou, nebo osobám oprávněným jednat (vystupovat) ve sporu nebo v jiné právní věci před soudem za adresáta, který je právnickou osobou, státem, obcí nebo vyšším územně samosprávným celkem.

65. Lze tedy shrnout, že má-li fyzická osoba zřízeno více datových schránek (např. datovou schránku fyzické osoby a datovou schránku podnikající fyzické osoby, nebo advokát datovou schránku podnikající fyzické osoby – advokáta, ale též insolvenčního správce nebo daňového poradce), je třeba jí doručovat písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných úkonů a další písemnosti do té datové schránky, která odpovídá povaze doručované písemnosti. Za podmínek uvedených v § 17 odst. 3 zákona o elektronických úkonech však nastanou účinky doručení písemnosti i jejím doručením do jiné („nepříslušné“) datové schránky téže fyzické osoby. Totéž obdobně platí pro doručování právnické osobě.

66. Orgánu veřejné moci zřídí Ministerstvo vnitra na jeho žádost další („sekundární“ či „aditivní“) datové schránky, a to zejména pro potřebu vnitřní organizační jednotky orgánu veřejné moci nebo výkonu konkrétní agendy nebo činnosti orgánu veřejné moci (§ 6 odst. 2 zákona o elektronických úkonech). Písemná vyhotovení rozhodnutí či jiných úkonů a další písemnosti tedy lze doručit orgánu veřejné moci nejen do jeho „primární“ datové schránky, ale také do jeho další („sekundární“) datové schránky, avšak jen za předpokladu, že se spor nebo jiná právní věc (řízení) týká organizační složky, pro jejíž potřebu byla další datová schránka zřízena, nebo jestliže se spor nebo jiná právní věc (řízení) týká konkrétní agendy nebo činnosti orgánu veřejné moci (jeho organizační složky), pro jejíž výkon byla další („sekundární“) datová schránka zřízena, popřípadě jestliže se spor nebo jiná právní věc (řízení) jinak dotýká účelu, pro který byla další („sekundární“) datová schránka orgánu veřejné moci zřízena. Doručení písemnosti orgánu veřejné moci do jeho „primární“ datové schránky je však i v takových případech účinné (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 9. 10. 2015, sp. zn. 21 Cdo 5117/2014, a rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2012, sp. zn. 4 Tz 34/2012, uveřejněný pod č. 51/2013 Sb. rozh. tr.).

67. Písemné vyhotovení rozhodnutí či jiného úkonu anebo jiná písemnost, které byly dodány do

datové schránky adresáta, jsou doručeny okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásí osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu (viz § 17 odst. 3 zákona o elektronických úkonech).

68. Osoby uvedené v ustanoveních § 8 odst. 1 až 4 zákona o elektronických úkonech („oprávněné osoby“) mají vždy přístup ke všem písemnostem (dokumentům), které byly dodány do datové schránky. Osoby pověřené ve smyslu § 8 odst. 6 zákona o elektronických úkonech mají přístup k písemnostem (dokumentům) dodaným do datové schránky jen tehdy a pouze v takovém rozsahu, v jakém to určila oprávněná osoba, popřípadě administrátor (§ 8 odst. 7 zákona o elektronických úkonech); k písemnostem (dokumentům) určeným do vlastních rukou adresáta tedy mají přístup, jen jestliže to bylo stanoveno (§ 8 odst. 8 zákona o elektronických úkonech). Přístup k dokumentu dodanému do datové schránky může být zřízen také systémem elektronické aplikace (např. spisové služby nebo elektronické podatelny), který se přihlašuje buď jako oprávněná nebo pověřená osoba, anebo samostatně. Zatímco v prvním případě nelze rozpoznat, že ve skutečnosti jde o elektronickou aplikaci (k přihlášení používá stejné přístupové údaje jako osoba, za niž se přihlašuje), v druhém případě se aplikace přihlašuje pomocí systémového certifikátu, který pro ni nejprve do systému zaregistruje oprávněná nebo pověřená osoba, a aplikace se přihlašuje „sama za sebe“; také v tomto druhém případě přístup prostřednictvím systémového certifikátu zahrnuje i přístup k dokumentům určeným do vlastních rukou adresáta (viz § 29 zákona o elektronických úkonech). Za účelem přístupu k písemnosti (dokumentu) dodané do datové schránky se tedy může do datové schránky adresáta přihlásit oprávněná osoba (přihlášení se zobrazí znakem EV11) nebo pověřená osoba (přihlášení se zobrazí znakem EV12) anebo elektronická aplikace prostřednictvím systémového certifikátu (přihlášení se zobrazí znakem EV13). Správně tedy dovodil např. Krajský soud v Hradci Králové v usnesení ze dne 21. 10. 2013, sp. zn. 23 Co 279/2013, že přihlášením prostřednictvím systémového certifikátu do datové schránky byla písemnost řádně doručena adresátu (držiteli datové schránky).

69. Občanský soudní řád (při doručování prostřednictvím doručujícího orgánu) rozlišuje (viz § 49 a § 50 o. s. ř.) „doručování písemností do vlastních rukou“ a „doručování jiných písemností“; písemnosti doručované do vlastních rukou mohou být doručeny také náhradně, ledaže by náhradní doručení bylo vyloučeno. Do vlastních rukou se doručují „písemnosti, o nichž tak stanoví zákon nebo nařídí-li tak soud“, a náhradní doručení je vyloučeno u písemností, o nichž to stanoví zákon nebo u nichž to nařídil předseda senátu. Také v trestním řádu jsou stanoveny případy, kdy se adresátům doručuje do vlastních rukou (viz § 64 odst. 1 tr. ř.) a ve kdy je vyloučeno náhradní doručení (viz § 64 odst. 5 a 6 tr. ř.). Nestanoví-li trestní řád jinak, užijí se pro způsob doručování fyzickým osobám, právnickým osobám, státním orgánům, státu, advokátům, notářům, obcím a vyšším územně samosprávným celkům přiměřeně předpisy platné pro doručování v občanském soudním řízení (§ 63 odst. 1 tr. ř.).

70. Při doručování písemností (dokumentů) v elektronické podobě prostřednictvím datové schránky se rozlišuje mezi doručováním písemností do vlastních rukou adresáta a doručováním jiných písemností a uplatní se též zákaz náhradního doručení písemností, které se doručují do vlastních rukou. V zákoně o elektronických úkonech se neuvádí postupy při doručování písemného vyhotovení rozhodnutí, jiných úkonů a dalších písemností adresátu; pro určení, které písemnosti se doručují do vlastních rukou adresáta a u kterých písemností je vyloučeno náhradní doručení, se proto postupuje v občanském soudním řízení podle občanského soudního řádu, zákona o zvláštních řízeních soudních a dalších právních předpisů, upravujících občanské soudní řízení, a v trestním řízení podle trestního řádu a přiměřeně též podle předpisů platných pro doručování v občanském soudním řízení. Závěr o tom, jak má být písemnost doručena adresátu prostřednictvím jeho datové schránky, se pak projeví ve volbě dvou parametrů datové zprávy – „doručení do vlastních rukou“ a „náhradní doručení vyloučeno“; vyznačí se buď kombinace příznaků „doručení do vlastních rukou bez zákazu náhradního doručení“, nebo „doručení do

vlastních rukou se zákazem náhradního doručení“, anebo „doručení bez požadavku na doručení do vlastních rukou a bez zákazu náhradního doručení“.

71. Rozdíl mezi doručováním do vlastních rukou a „obyčejným“ doručováním se projevuje v tom, která z osob má u adresáta (držitele datové schránky) oprávnění k přístupu k doručované písemnosti. Do datové schránky adresáta je písemnost dodána okamžikem, kdy se stala přístupnou jejímu držiteli, tímto okamžikem se však ještě nepovažuje za doručenu. Doručenu je písemnost teprve okamžikem, kdy se do datové schránky adresáta přihlásila osoba, která má přístup k dodané písemnosti (dokumentu) – viz § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech. Při doručování do vlastních rukou je proto písemnost doručena teprve okamžikem, kdy se do datové schránky přihlásila osoba, jejíž oprávnění zahrnuje rovněž přístup k písemnostem (dokumentům) určeným do vlastních rukou adresáta.

72. V případě, že se do datové schránky nepřihlásí žádná z osob, jejíž přihlášení představuje doručení písemnosti (dokumentu) dodané do schránky, je písemnost doručena „náhradně“, a to uplynutím 10. dne ode dne, kdy byla písemnost (dokument) dodána do datové schránky (viz § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech). V zákoně o elektronických úkonech ovšem není upraveno počítání této lhůty. K tomu se vyjádřil Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 16. 5. 2013, sp. zn. 5 Afs 76/2012, publikovaném pod č. 2875/2013 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu. Učinil zde závěr, že na počítání lhůty podle § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech se nevztahuje pravidlo pro počítání času uvedené v § 33 odst. 4 zák. č. 280/2009 Sb., daňového řádu, ve znění pozdějších předpisů, s tím, že nepřihlásí-li se do datové schránky osoba, která má s ohledem na rozsah svého oprávnění přístup k dodanému dokumentu, ve lhůtě 10 dnů ode dne, kdy byl dokument dodán do datové schránky, považuje se tento dokument za doručení posledním dnem této lhůty, a to i v případě, když konec lhůty připadne na sobotu, neděli nebo svátek. Oporou pro tento názor byl Nejvyššímu správnímu soudu i argument, že do datové schránky je možné přihlásit se kdykoli a podání či jiný procesní úkon lze učinit jejím prostřednictvím v kterýkoli den v týdnu, takže není důvodu, aby se uvedená lhůta prodlužovala v případech, jestliže její konec připadne na den pracovního klidu nebo pracovního volna. Oproti tomu v usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 7. 2013, sp. zn. 11 Co 393/2013, uveřejněném pod č. 15/2014 Sb. rozh. obč. je formulován závěr, podle kterého pravidla pro počítání času podle § 57 o. s. ř. platí i pro běh lhůty u doručování do datových schránek.

73. Plénum Nejvyššího soudu shledává pro účely počítání lhůty podle § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech rozhodným to, že jde o lhůtu procesní uplatňovanou (v intencích předmětu tohoto stanoviska) v občanském soudním řízení nebo v trestním řízení. Obecné soudy proto správně počítají běh této lhůty podle § 57 odst. 1 a 2 o. s. ř. (s poukazem na rozhodnutí pod č. 15/2014 Sb. rozh. obč.) nebo podle § 60 odst. 1 a 3 tr. ř. a nepřihlížejí k tomu, že v ISDS se desetidenní lhůta počítá násobkem čísla 10 (počtu dnů) s číslem 24 (počtem hodin v každém dni). Uvedenému závěru, že ani při tomto způsobu doručování není posledním dnem doručení písemnosti sobota, neděle nebo svátek, ostatně odpovídá též způsob, jakým vymezil počítání času Ústavní soud v nálezu svého pléna ze dne 17. 12. 1997, sp. zn. Pl. ÚS 33/97, publikovaném pod č. 30/1998 Sb.

74. Lze tedy shrnout, že lhůta podle § 17 odst. 4 zákona o elektronických úkonech je lhůtou procesní, jejíž běh se při doručování písemností v občanském soudním řízení počítá podle § 57 odst. 1 a 2 o. s. ř. a při doručování písemností v trestním řízení podle § 60 odst. 1 a 3 tr. ř. Připadne-li konec této lhůty na sobotu, neděli nebo svátek, je jejím posledním dnem nejbližší následující pracovní den.

75. Uplynutím 10. dne ode dne, kdy byla písemnost (dokument) dodána do datové schránky adresáta, se písemnost nepokládá za doručenu, je-li náhradní doručení (ze zákona nebo podle

nařízení předsedy senátu) vyloučeno. V takovém případě nedošlo k doručení písemnosti prostřednictvím datové schránky a soud musí – v zájmu jejího řádného doručení adresátu – přistoupit k doručování jiným způsobem, zejména prostřednictvím doručujícího orgánu.

Odlišné stanovisko JUDr. Ljubomíra Drápala:

Ve stanovisku jsou uváděny závěry, s nimiž nelze souhlasit, v takovém rozsahu (počtu), že by samostatně vyjádření ke každému z nich činilo moje odlišné stanovisko mnohem obsáhlejší, než je stanovisko samotné. Stanovisko odmítám jako celek, a dále proto se výslovně vyjadřuji jen k několika (málo) závěrům, které se jeví ve stanovisku jako určující nebo které se snaží účelově vyložit právní úpravu k podpoře názorů již „předem daných“.

Chybným je v první řadě v právní větě I. přijatý závěr, že „elektronický nosič (tzv. obálka nebo kontejner) doprovázející takový dokument“ (dokumentem je tu myšleno „podání učiněné v elektronické podobě“) „je součástí podání v uvedeném smyslu, ledaže by z obsahu projevené vůle účastníka (strany či jiné osoby) vyplývalo něco jiného“. Rozumí-li se vskutku – jak se uvádí také v právní větě I. – podáním učiněným v elektronické podobě „dokument ve formě datové zprávy, v němž účastník v občanském soudním řízení projevil vůli směřující k uplatnění procesních práv, jež jsou spojeny s tímto projevem vůle, popřípadě část takového dokumentu, v níž je obsažen účastníkův projev vůle“, pak z toho nutně logicky vyplývá, že podepsán by měl být tento dokument a nikoliv jiný dokument, který byl použit jen jako elektronický nosič. Přijatý závěr ve svých důsledcích znamená, že podání je – v případě, že byl elektronicky podepsán pouze elektronický nosič a že elektronický nosič je automaticky pokládán za „součást podání“ – souhrnem dvou dokumentů, přičemž v prvním bude uveden obsah podání a v druhém podpis podání, přičemž ze stanoviska není patrné, proč je takovéto „ojedinělé a komplikované“ řešení akceptováno. Dále, má-li platit, že elektronický nosič je součástí podání, které bylo do něj vloženo, a že podání tímto způsobem bylo náležitě podepsáno, pak musí platit také to, že elektronický nosič je „součástí“ všech ostatních vložených dokumentů, které elektronický nosič doprovází, jako jsou např. plné moci, listiny, jimiž má být proveden důkaz, apod., což je závěr jistě zcela absurdní. Správně mělo být uzavřeno, že elektronický nosič nelze pokládat za součást podání, ledaže by z projevu vůle účastníka vyplýval opak. Přijaté řešení nelze hodnotit jinak než jako účelové ve snaze zachovat a legalizovat postupy některých osob činících podání u soudu, i když to neodpovídá zákonu.

Účastníci řízení a další osoby nezasílají soudu svá podání pro „potřeby adresáta“, ale do řízení před soudem vedeného, a podání tvoří součást soudního spisu, který se o řízení vede. Vyplývá z toho mimo jiné, že podání v elektronické podobě musí mít vyžadované vlastnosti (včetně opatření kvalifikovaným, dříve uznávaným, elektronickým podpisem) nejen v době, kdy došlo soudu, ale i po dobu trvání příslušného řízení. Byl-li kvalifikovaným (dříve uznávaným) elektronickým podpisem opatřen toliko elektronický nosič, podání vynětím z elektronického nosiče, do něhož bylo vloženo, přestává být opatřené kvalifikovaným (dříve uznávaným) elektronickým podpisem, a zákonný požadavek na opatření podání kvalifikovaným (dříve uznávaným) elektronickým podpisem není naplněn. Protože podání jsou v praxi soudů běžně vyjímána z elektronických úkonů, ve stanovisku přijatý závěr – aniž by takové vynětí neumožňoval – tak ve své podstatě nenaplnuje účel zákona v tom, proč podání vůbec má být opatřováno kvalifikovaným (dříve uznávaným) elektronickým podpisem.

Nesprávný je rovněž závěr vyjádřený v právní větě IV., podle které se „procesní úkon, učiněný prostřednictvím datové schránky za podmínek uvedených v § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), osobou tam označenou, má stejné účinky jako procesní úkon učiněný

písemně a podepsaný osobou, pro kterou byla datová schránka zřízena“, a podle které „je-li osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka, právnická osoba, má takový procesní úkon učiněný prostřednictvím datové schránky stejné účinky jako procesní úkon, který za právnickou osobu učiní a podepíše osoba oprávněná jednat za právnickou osobu podle příslušného procesního předpisu“. Přijaté řešení opomíjí zejména to, že podání a jiné procesní úkony mohou činit u soudu pouze fyzické osoby, že za jinou fyzickou osobu může činit procesní úkony jiná fyzická osoba jen jako její zástupce (na základě zákona, plné moci nebo rozhodnutí), a že za právnickou osobu (nebo stát) činí procesní úkony osoby, o nichž to stanoví zákon (procesní předpisy). Učiní-li např. podání zaměstnanec právnické osoby, který k tomu byl pověřen, jde o jednání za právnickou osobu; podání podepisuje zaměstnanec a o jednání právnické osoby jde jen (a právě) proto, že byl zaměstnancem pověřeným jednat za právnickou osobu, a nikoliv z důvodu, že by se takové zaměstnancem učiněné podání považovalo za učiněné (podepsané) právnickou osobou. Uvedená pravidla nutně platí i tehdy, činí-li se podání prostřednictvím datové schránky. Ostatně, v § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) se zcela jednoznačně uvádí, že „úkon učiněný osobou uvedenou v § 8 odst. 1 až 4 nebo pověřenou osobou, pokud k tomu byla pověřena, prostřednictvím datové schránky má stejné účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný, ledaže jiný právní předpis nebo vnitřní předpis požaduje společný úkon více z uvedených osob“, z jehož nepochybně plyne něco jiného, než se uvádí ve stanovisku, totiž to, že „stejně účinky jako úkon učiněný písemně a podepsaný“ má takový úkon, který učinila prostřednictvím datové schránky (oprávněná nebo pověřená) fyzická osoba, a že účinky podpisu nelze přičítat tomu, pro něhož byla datová schránka zřízena – pouze tehdy, šlo-li o osobu oprávněnou jednat za právnickou osobu (nebo stát) či zastupovat fyzickou osobu, se jedná o procesní úkon toho, komu „patří“ datová schránka (a nikoliv o procesní úkon, který má stejné účinky jako procesní úkon učiněný osobou, pro kterou byla datová schránka zřízena); „obrazně řečeno“, platný kvalifikovaný (dříve uznávaný) elektronický podpis fyzické osoby, která činí úkon prostřednictvím datové schránky, tu nahrazují specifické přístupové údaje do datové schránky a odeslaný elektronický dokument je místo kvalifikovaného (dříve uznávaného) elektronického podpisu autentizován specifickými přístupovými údaji, kterými se fyzická osoba do datové schránky přihlásila. Názor vyjádřený v právní větě IV. ve svých důsledcích činí z osob uvedených v § 8 odst. 1 až 4 zák. č. 300/2008 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) a z pověřených osob procesní subjekty *sui generis*, jejichž jednání umožní přístupovými právy k datovým schránkám těch, jimž byly zřízeny, vytvářejí fikci procesních úkonů samotných držitelů datových schránek, ačkoliv zákon nic takové nestanoví a ani dobře stanovit nemůže. Názor, že by zák. č. 300/2008 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) poskytoval oprávněným a pověřeným osobám možnost činit úkony, které by měly stejné účinky jako procesní úkony účastníků (stran), je ve zjevném rozporu se zákonem (jeho zněním, smyslem a účelem); zák. č. 300/2008 Sb. (ve znění pozdějších předpisů) nic takového nestanoví (upravuje přístup do datových schránek a nikoliv právní jednání „držitelů“ datových schránek, popř. oprávněných a pověřených osob). O tom, jaké by mohlo mít schválené řešení dopad do právní sféry „držitelů“ datových schránek, není jisté třeba uvádět nic konkrétního; ostatně, i dřívější varianty stanoviska připouštěly, že lze „ve zcela výjimečných případech“ uvažovat o tom, že by se neuplatnila fikce podpisu podle § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb. (ve znění pozdějších předpisů), podle schválené verze stanoviska se však držitelé datových schránek „musí spokojit“ s tím, že bylo na nich, komu oprávněné osoby „umožnily činit úkony za držitele datové schránky“, i když pověřené osoby zneužily (např. z důvodu kolize zájmů) svá oprávnění.

Doručování soudních listin právnické osobě je pojmově spjato s tím, že právnická osoba disponuje fyzickými osobami, které jsou oprávněny (za právnickou osobu) listiny přijmout. Nastal-li stav, že tu takové fyzické osoby nejsou, nelze uvažovat o řádném doručení, aniž by bylo – jak se uvádí v právní větě V. – významné to, kdo uvedený stav „zavinil“ (zřejmě se tu má na mysli „způsobil“); k tomu se přihlédne vždy, jakmile takový stav vyjde najevo, aniž by bylo to nutné (zřejmě dokazováním) vždy „prokazovat.“ Doručení fyzické osobě, která má více datových

schránek, do „nepříslušné“ datové schránky lze pokládat za přípustné, ovšem účinky doručení mohou nastat jen tehdy, přihlásí-li se (s účinky doručení) do „nepříslušné“ datové schránky taková fyzická osoba, která by byla k „převzetí“ listiny oprávněna v „příslušné“ datové schránce; pouze v takovém případě lze uvažovat o naplnění podmínek ustanovení § 17 odst. 3 zák. č. 300/2008 Sb. (ve znění pozdějších předpisů).